

ЎЗБЕКИСТОН ПРЕЗИДЕНТИ ХАЛҚАРО АҲАМИЯТГА МОЛИК МУҲИМ ТАШАББУСЛАРНИ ИЛГАРИ СУРДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Озарбайжон Республикаси Президенти Илҳом Алиевнинг таклифига биноан 1-2 март кунлари амалий ташриф билан ушбу мамлакатда бўлди.

QOŞULMAMA HƏRƏKƏTİNİN COVID-19-A QARŞI MÜBARİZƏ ÜZRƏ TƏMAS QRUPUNUN ZİRVƏ GÖRÜŞÜ

2 mart 2023-cü il
Baki, Azərbaycan

SUMMIT OF THE NON-ALIGNED MOVEMENT CONTACT GROUP IN RESPONSE TO COVID-19

March 2, 2023
Baku, Azerbaijan

Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев 2 март куни Боку шаҳрида Қўшилмаслик ҳаракати Мулоқот гуруҳининг саммитида нутқ сўзлади.

Озарбайжон Республикаси Президенти Илҳом Алиев раислигида ўтган тадбирда Туркменистон Президенти Сердар Бердимўхамедов, Ироқ Президенти Абдуллатиф Жамол Рашид, Ливия Давлати Президент кенгаши Раиси Муҳаммад Юнус Ал-Манфи, Босния ва Герцеговина Президиуми Раиси Желька Цвијановић, шунингдек, Куба вице-президенти Сальвадор Меса, Гапон вице-президенти Роз Рапонда, Танзания вице-президенти Филип Мпанго ҳамда Жазоир Бош вазири Айман бин Абдураҳмон иштирок этди.

Халқаро ташкилотлар томонидан Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеяси 77-сессияси раиси Чаба Кёрёши, БМТ бош котибининг ўринбосари Татьяна Валова, Иқтисодий ҳамкорлик ташкилоти бош котиби Хусрав Нозирӣ, Туркий давлатлар ташкилоти бош котиби Кубаничбек Омуралӣев, Осӣеда ҳамкорлик ва ишонч чоралари бўйича кенгаш бош котиби Қайрат Сарибай, БМТнинг Европа иқтисодий комиссияси ижрочи котиби Ольга Алгаерова, Халқаро миграция ташкилоти бош директори Антонио Виторини, Атом энергияси бўйича халқаро агентлик бош директори Рафаэль Гросси ва Жаҳон туризм ташкилоти бош котиби Зураб Пололикашвили қатнашди.

Кун тартибига мувофиқ, COVID-19 коронавирус пандемияси оқибатларини енгиб ўтиш, озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш масалалари ҳамда пандемиядан кейинги глобал тикланиш даврида барқарор ривожланишнинг бошқа долзарб муаммолари муҳокама қилинди.

Президент Шавкат Мирзиёев ўз нутқида сўнги йилларда инсоният пандемияга қарши курашиши, иқлим ўзгариши, табиий офатлар ва техноген фожиаларнинг оқибатларини ҳам ўз бошидан ўтказаятгани билан боғлиқ тахдид ва хатарларни қайд этди.

— Бу муаммоларнинг қўламини тобора кенгайтириб, улар нафақат айрим давлатлар, балки бутун бир минтақаларнинг хавфсизлиги ва барқарор тараққиёти учун жиддий хавф солмоқда, — деди Шавкат Мирзиёев.

Шу муносабат билан Ўзбекистон 2030 йилга қадар мўлжалланган Сендай ҳадли дастурининг асосий мақсадларига эришиш бўйича Глобал платформа фаолиятини янада кучайтириш тарафдорлари экани таъкидланди.

Бу каби фавқулодда ҳолатлар сабабларини чуқур ўрганиш ҳамда офат оқибатларини самарали баргараф этиш мақсадида Президентимиз Қўшилмаслик ҳаракатининг махсус мониторинг ва илмий-тадқиқот тармоғини ташкил қилишни таклиф этди.

Давоми 2-бетда

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ШАВКАТ МИРЗИЁЕВНИНГ ҚЎШИЛМАСЛИК ҲАРАКАТИ МУЛОҚОТ ГУРУҲИ САММИТИДАГИ НУТҚИ

Хурматли Илҳом Ҳайдарович! Хурматли делегациялар раҳбарлари! Хонимлар ва жаноблар!

Бугунги Мулоқот гуруҳи саммитининг барча иштирокчиларини чин қалбимдан қутлайман.

Гўзал ва бетакорор Боку шаҳрида анжуман қатнашчиларига кўрсатилаётган самимий меҳмондўстлик ва учрашувимизни юксак даражада ташкил этгани учун Озарбайжон Президенти хурматли Илҳом Ҳайдарович Алиевга чуқур миннатдорлик изҳор этаман.

Шуни алоҳида таъкидлашни истардимки, Озарбайжон етакчиси раислиги даврида Қўшилмаслик ҳаракатининг халқаро майдондаги ўрни ва нуфузи кескин ошди. Ушбу муҳим платформа доирасида мамлакатларимизнинг кўп томонлама ҳамкорлиги янги босқичга кўтарилди.

Пандемия давридаги қийинчиликларга қарамастан, ўзаро бирдамлик ва ҳамжихатлигимиз янада кучайди. Ташкилот тарихида биринчи бор парламентлар ва ёшлар қанотлари ташкил этилди.

Бу ютуқларнинг барчаси кадрли ҳамкасбим Илҳом Ҳайдаровичнинг улкан саъй-ҳаракатлари ва фароғ ташаббускорлиги, аъзо давлатлар манфаатларини кўзлаб олиб борган амалий ишларининг яққол ифодасидир.

Шу ўринда Озарбайжон Президенти бугунги мураккаб вазиятга қарамастан,

мамлакат иқтисодиётини ҳар томонлама ривожлантириш, халқнинг турмуш даражасини ошириш, мамлакатнинг халқаро майдондаги образини ва нуфузини мустаҳкамлаш борасида салмоқли натижаларга эришаётганини катта мамнуният билан таъкидламоқчиман.

Шу билан бирга, хурматли қардошимнинг тарихий адолат тикланган ҳудудларда ижтимоий-иқтисодий инфратузилма ва янги-янги иншоотларни барпо этиш, аҳолига қулай шароитлар яратиб беришга қаратилган бунёдкорлик ишларини алоҳида қайд этишни истардим.

Хурматли саммит иштирокчилари!

Тахлиллар шуни кўрсатмоқдаки, сўнги йилларда инсоният пандемияга қарши курашиш билан бир қаторда, иқлим ўзгариши, табиий офатлар ва техноген фожиаларнинг аянчли оқибатларини ҳам ўз бошидан ўтказмоқда.

Бу муаммоларнинг қўламини тобора кенгайтириб, улар нафақат айрим давлатлар, балки бутун бир минтақаларнинг хавфсизлиги ва барқарор тараққиёти учун жиддий хавф солмоқда. Албатта, бундай қийин ва мураккаб синовларни фақатгина биргаликда, бир-биримизни янқидан қўллаб-қувватлаган ҳолда енга оламиз.

Шу маънода, Ўзбекистон 2030 йилга қадар мўлжалланган Сендай ҳадли дастурининг асосий мақсадларига эришиш бўйича Глобал платформа доирасидаги

фаолиятимизни янада кучайтириш тарафдорлари эканини таъкидламоқчиман. Фавқулодда ҳолатлар сабабларини чуқур ўрганиш ҳамда уларнинг оқибатларини самарали баргараф этиш мақсадида Қўшилмаслик ҳаракатининг махсус мониторинг ва илмий-тадқиқот тармоғини ташкил қилишни таклиф этамиз. Биз бу институтни Ўзбекистонда жойлаштиришга тайёрмиз.

Хурматли анжуман қатнашчилари! Пандемиядан кейинги даврда геосиёсий ва мафқуравий зиддиятлар кучайиб, уларнинг таъсирида жаҳоннинг турли нуқталарида янги нотинчлик ўчоқлари пайдо бўлаётгани барчамизни жиддий таъшишга солмоқда.

Бундан ташқари, Яқин Шарқ минтақаси ва Афғонистонда узоқ вақтдан бўён сақланиб қолаятган низоларнинг глобал ечимни ханузгача топилгани йўқ. Айниқса, сўнги пайтларда барча давлатларда ўсиб бораётган терроризм ва экстремизмнинг хавф-хатарига қарши Ташкилот доирасида амалий алоқаларни кучайтириш тобора долзарб бўлиб бораётганини алоҳида таъкидламоқчиман.

Шу муносабат билан биз Қўшилмаслик ҳаракатини терроризмнинг ҳар қандай кўринишига қарши курашнинг халқаро-ҳуқуқий базасини мустаҳкамлаш бўйича умумий саъй-ҳаракатларимизга етакчилик қилишга қарқирамиз.

Бу эса Ҳаракатга аъзо барча давлатларнинг Бирлашган Миллатлар Ташкилоти доирасидаги кўп томонлама ҳамкорлигини янада фаоллаштиришга хизмат қилишига қатъий ишонамиз.

Ушбу муаммоларни халқаро миқёсда тизимли мувофиқлаштириш ва самарали ҳал этишда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ва унинг ихтисослашган тузилмалари албатта асосий ролни бажариши лозим. Бирлашган Миллатлар Ташкилотини ислоҳ қилиш жараёнида Қўшилмаслик ҳаракати аъзолари Хавфсизлик кенгаши таркибидан доимий ўрин олиши керак.

Шу ўринда Афғонистон масаласини ҳал қилиш бўйича алгоритмларни мувофиқлаштириш учун БМТ ҳузуринда Халқаро музокаралар гуруҳини тузишга доир Ўзбекистон таклифини ҳам қўллаб-қувватлайсизлар, деб ишонаман.

Глобал миқёсда кун тартибига турган яна бир муҳим масала — бу ҳамон давом этаётган ва охири кўринмаётган иқтисодий инқироз оқибатларини юмшатириш.

Барчамиз жаҳон савдо алоқалари зафлашяётгани, саноат ва логистика заңжирлари узилишининг салбий таъсирини бевоосита ҳис қилаямиз. Бундан ташқари, озиқ-овқат маҳсулотлари, сув ва энергетика ресурсларининг тақчиллиги тобора чуқурлашиб бораётгани мамлакатларимиз ижтимоий-иқтисо-

дий тизимлари учун жиддий синов бўлмоқда.

Минг афсуски, бундай қийин вазиятда энг катта оғирлик ва салбий таъсир, аввало, айнан ривожланаётган давлатлар зиммасига тушмоқда.

Шуни таъкидламоқчиманки, бугунги саммит каби нуфузли анжуманлар биринчи навбатда ўзаро амалий ҳамкорликни ривожлантириш, минтақавий қўшма дастурлар ва йирик лойиҳаларни илгари суриш учун кенг иқтисодий имкониятлар эшигини очиб бериши лозим.

Бу хайрли режани амалга ошириш мақсадида Ташкилотимиз саммитлари арафасида Қўшилмаслик ҳаракати Иқтисодий форумини мунтазам ўтказиб боришни таклиф этаман.

Ишончим комилки, бундай муҳим тадбирлар инновациялар, замонавий билим ва илгор технологиялар алмашувини жадаллаштиришга, умуман олганда, тўртинчи саноат инқилоби, хусусан, ақли иқтисодиётни ривожлантириш учун мустаҳкам пойдевор яратишга хизмат қилади.

Хурматли делегациялар раҳбарлари! Яна бир муҳим масалага эътиборингизни қаратмоқчиман.

Пандемиянинг салбий таъсирини, биринчи галда, унинг-ўсиб келаётган ёшларимиз ҳис қилмоқда, десак, хато бўлмайдми.

Уларнинг сифатли таълим ва профессионал билим олиш, табиий хизматлардан фойдаланиш ва спорт билан шуғулланиш имкониятлари кескин камаймоқда. Энг ёмони, ёш авлоднинг келгусида ҳаётда ўз муносиб ўрнини топишига бўлган ишонч ва қатъияти сусаймоқда. Шунингдек, минглаб ёшларнинг онгу тафаккурига бузғунчи ва радикал гоялар таъсири ҳам тобора кучаймоқда.

Биз ўтган йили Тошкент шаҳрида бу масалалар ечимига қаратилган, ёшлар таълими ва тарбиясига бағишланган иккинчи глобал конференцияни ўтказдик.

Бу борада сиёсат ва режаларимизни уйғунлаштириш, тўплаган тажрибаларимиз билан ўртоқлашиш мақсадида Ҳаракатимиз ёшлар тармоғининг "Чексиз имкониятлар саммити"ни келгуси йил жаҳон цивилизацияси марказларидан бири бўлган қўшма Самарқандда ташкил этиш ниятидамиз.

Хурматли дўстлар! Биз озарбайжонлик қардошларимизни Ташкилотимизга самарали раислиги ва саммитнинг муваффақиятли ўтаётгани билан яна бир бор самимий табриклаймиз.

Ҳеч шубҳасиз, бугун билдирилган барча фикр ва мулоҳазалар, таклиф ва ташаббуслар халқларимизнинг умумий раънақи ва фаровонлигига хизмат қилади.

Эътиборингиз учун раҳмат.

ЯҚИН МУЛОҚОТ ХАЛҚЛАР МАНФААТИ УЧУН БАРЧА СОҲАЛАРДАГИ ҲАМКОРЛИКНИ КЕНГАЙТИРАДИ

Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёев Озарбайжон Президенти Илҳом Алиевнинг таклифига биноан 1-2 март кунлари амалий ташриф билан ушбу мамлакатда бўлди. Давлатимиз раҳбари Бокуда бўлиши дастурига мувофиқ, Қўшилмаслик ҳаракати саммитининг пандемиядан кейинги тинчликни тиклаш масалаларига бағишланган ялпи мажлисида иштирок этди.

Ташриф давомида Президент Шавкат Мирзиёев Озарбайжон Президенти билан кун тартибидagi икки томонлама долзарб масалаларни муҳокама қилди. Шунингдек, давлатимиз раҳбари Қўшилмаслик ҳаракати саммити доирасида қатор учрашувлар ўтказди.

Маъзур ташриф якунлари, Президент Шавкат Мирзиёев томонидан Қўшилмаслик ҳаракати саммитида илгари сурилган катта аҳамиятга молик ташаббуслар халқаро экспертлар ҳамжамиятининг диққат марказида бўлиб турибди.

Давоми 2-бетда

ДАВЛАТ ДАСТУРИ — АМАЛДА

ЕТТИ УСТУВОР ЙЎНАЛИШ

УЛАРДА ЎЗ АКСИНИ ТОПГАН ВАЗИФАЛАР ИЖРОСИ ХАЛҚИМИЗГА МУНОСИБ ҲАЁТ, ЖАМИЯТИМИЗГА УЛКАН ҚАНОТ БАХШ ЭТАДИ

Мамлакатимизда халқимизнинг ҳаёт даражасини янада юксалтириш, таълим сифатини илғор жаҳон стандартларига мувофиқлаштириш, барқарор иқтисодий ўсишга эришиш ҳамда камбағалликни қисқартириш борасидаги ислохотлар янги босқичга кўтарилмоқда. Президентимизнинг 2023 йил 28 февралдаги "2022–2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясини "Инсонга эътибор ва сифатли таълим йили" да амалга оширишга оид давлат дастури тўғрисида"ги фармони бу борада муҳим дастуриламал ҳужжат бўлди.

Давоми 3-бетда

ЎЗБЕКИСТОН ПРЕЗИДЕНТИ ХАЛҚАРО АҲАМИЯТГА МОЛИК МУҲИМ ТАШАББУСЛАРНИ ИЛГАРИ СУРДИ

Бошланғичи 1-бетда

Давлатимиз раҳбари пандемиядан кейинги даврда геосийёси ва мафкураларий зиддиятлар кучайиб, уларнинг таъсирида жаҳоннинг турли нуқталарида янги нотинчлик учқоқлари пайдо бўлаётганини қайд этди.

— Яқин Шарқ минтақаси ва Афғонистонда узоқ вақтдан буён сақланиб қолаётган низоларнинг глобал ечимини ҳанузгача топилгани йўқ, — деди Ўзбекистон етакчиси.

Кейинги пайтларда барча давлатларда ўсиб бораётган терроризм ва экстремизмнинг хавф-хатарига қарши Қўшилмаслик ҳаракати доирасида амалий алоқаларни кучайтириш тобора долзарб тус олаётгани алоҳида таъкидланди.

Шуни ҳисобга олиб, Қўшилмаслик ҳаракати терроризмнинг ҳар қандай кўринишига қарши курашнинг халқаро ҳуқуқий базасини мустаҳкамлаш бўйича саъй-ҳаракатларга етакчилик қилиши лозимлиги қайд этилди. Бу Ҳаракатга аъзо барча давлатларнинг Бирлашган Миллатлар Ташкилоти доирасида кўп томонлама ҳамкорлигини янада фаоллаштиришга хизмат қилади.

Ўзбекистон етакчиси бу муаммоларни халқаро миқёсда самарали ҳал этиш ва тизимли мувофиқлаштиришда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ва унинг иттиҳодлари тизимлари алоқаларни асосий ролни бажариши лозимлигини кўрсатиб ўтди.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотини ислоҳ қилиш жараёнида Хавфсизлик кенгаши таркибига Қўшилмаслик ҳаракати аъзоларининг доимий ўрни бўлиши кераклиги таъкидланди.

Шавкат Мирзиёев глобал кун тартибидида яна бир муҳим мавзу —

давом этаётган иқтисодий инқироз асоратларини юмшатиш масаласига эътибор қаратди.

— Озиқ-овқат маҳсулотлари, сув ва энергетика ресурсларининг тобора тақчил бўлиб бораётгани мамлакатларимиз ижтимоий-иқтисодий тизимлари учун жиддий синов бўлмоқда, — деди давлатимиз раҳбари. — Минг афсуски, бундай қийин вазиятда энг катта оғирлик ва салбий таъсир, аввало, айнан ривожланаётган давлатлар зиммасига тушмоқда.

Ўзаро амалий ҳамкорликни ривожлантириш, қўшма дастурлар ва йирик лойиҳаларни илгари суриш учун кенг иқтисодий имкониятлар эшигини очиб бериш мақсадида Қўшилмаслик ҳаракати саммитлари арасида Иқтисодий форумларни мунтазам ўтказиб бориш тақлиф этилди.

Бундай муҳим тадбирлар инновациялар, замонавий билим ва илгор технологиялар алмашувини жадаллаштиришга, умуман олганда, туртинчи санат инқилоби, хусусан, "ақлли" иқтисодиётни ривожлантириш учун мустаҳкам пойдевор яратишга хизмат қилади.

Ўзбекистон Президенти пандемиянинг салбий таъсири, биринчи гада, ўсиб келаётган ёшлар ҳис қилаётганини кўрсатиб ўтди. Уларнинг сифатли таълим ва профессионал билим олиш, тиббий хизматлардан фойдаланиш ва спорт билан шуғулланиш имкониятлари кескин камаймоқда.

— Энг ёмони, ёш авлоднинг келгусида ҳаётда ўз муносиб ўрнини топишига бўлган ишонч ва қатъияти сусаймоқда. Шунингдек, минглаб ёшларнинг онгу тафаккурига бузғунчи ва радикал мафкуралар таъсири ҳам тобора кучаймоқда, — деди Ўзбекистон раҳбари.

Бу борадаги сиёсат ва режаларни уйғунлаштириш, тўпланган тажриба билан ўртоқлашиш мақсадида Ўзбекистон Қўшилмаслик ҳаракати Ёшлар тармоғининг "Чексиз имкониятлар саммити"ни келгуси йил жаҳон цивилизацияси марказларидан бири бўлган кўҳна Самарқандда ташкил этиш ниятида эканлиги таъкидланди.

Сўзининг якунида давлатимиз раҳбари Озарбайжон томонини Қўшилмаслик ҳаракатига самарали раислик қилаётгани ва саммит муваффақиятли ўтгани билан яна бир бор самимий табрикланди.

Қўшилмаслик ҳаракати саммитининг ялпи сессияси якунланган, Ўзбекистон Республикаси Президенти делегациялар ва халқаро ташкилотлар раҳбарлари билан қатор учрашувлар ўтказди.

Туркменистон Президенти Сердар Бердимухамедов билан суҳбатда савдо-иқтисодий, транспорт-коммуникация ва энергетика соҳаларида қўшма лойиҳаларни илгари суриш масалалари муҳокама қилинди.

Рас-ал-Ҳайма амирлиги амира, БАА Олий кенгаши аъзоси шайх Сақр Ал-Қосимий билан етакчи компанияларни янги инвестиция лойиҳаларини шакллантириш ва амалга оширишга жалб қилиш масалалари кўриб чиқилди.

БМТ Бош Ассамблеяси 77-сессияси раиси Чабба Кёрёши билан етакчи халқаро ташкилотнинг жорий йил сентябрь ойида ўтадиган ялпи сессиясининг кун тартибидидаги масалалар уюзида фикр алмашилди.

Жаҳон туризм ташкилоти бош қотиби Зураб Полопишвили ЮНВТО Бош ассамблеясининг жорий йил 16-20 октябрь кунлари Самарқанд шаҳрида ўтадиган навбатдаги сессиясига тайёргарлик қўриш ва уни ўтказиш

бўйича олиб борилаётган ишлар тўғрисида ахборот берди.

Туризм соҳасида кадрлар тайёрлаш бўйича қўшма дастурни амалга ошириш масалалари ҳам кўриб чиқилди.

Шундан сўнг Президент Шавкат Мирзиёев Боку шаҳридаги Фахр хиёбонага ташриф буюриб, Озарбайжон халқининг умуммиллий етакчиси Ҳайдар Алиев хотирасига ҳурмат бажо келтирди.

Маълумки, Ҳайдар Алиев атоқли сиёсий ва давлат арбоби, мустақил Озарбайжоннинг асосчиси бўлган. Унинг қатъияти, кучли сиёсий иродаси ва беқиёс етакчилик қобилияти туфайли қардош давлат мураккаб синовларни муносиб енгиб ўтган.

Ҳайдар Алиев ўзбек халқининг яқин дўсти бўлган. Ўзбекистонга бир неча бор ташриф буюрган. Қардош мамлакатларимиз ўртасидаги тарихий ришталар ва ҳамкорлик муносабатларини мустаҳкамлашга улкан ҳисса қўшган.

Бунга ўзига хос эҳтиром сифатида сиёсатчининг хотираси юртимизда ҳам эъзозлаб келинмоқда. Тошкентда Ҳайдар Алиев номидаги Озарбайжон маданият маркази фаолият юритмоқда. Утган йили Президент Илҳом Алиевнинг Ўзбекистонга ташрифи чоғида пойтахтимизда Ҳайдар Алиев номидаги кўча ва хиёбон очилган эди.

Буларнинг барчаси қардош халқларимиз ўртасидаги мустаҳкам дўстликнинг ёрқин ифодасидир.

Давлатимиз раҳбари Ҳайдар Алиев ва унинг рафиқаси Зарифа Алиева қабрларига гул қўйди.

Шу билан Ўзбекистон Республикаси Президентининг Озарбайжон Республикасига амалий ташрифи якунланди.

ЎЗА

МУНОСАБАТ

ҲАР КУНИНГ БЎЛСИН НАВРЎЗ!

Баҳор гўзал фасл. Сулув фасл. Эл топиб айтган — фаслларнинг маликаси, келинчаги — баҳор. Оламнинг барча ранглари фақат шу фаслда кўриш мумкин. Келинин келганда кўр, сепини ёйганда кўр, дейишади.

Ҳализамон кўкламай ўз сепини ёяди. Қиш бўйи тор хоналарда диққинафас бўлиб турган кексаю ёш адирлар, қирлар бағрига шошилади. Майсаларнинг, гулу гўёларнинг муаттар ифори димоғларни қитқилқайди. Турналар қанотида қалдирғочлар кириб келади. Уларнинг чугур-чугурлари тинчлик таронаси янглиг дилларда акс садо беради. Болажонлар бойчечак, бинафша ҳақидаги қўшиқларни куйлайди. Осмонни тўлдириб варрақлар учиради. Оқ қалпоқли тоғлар бағридан жилғалар шошиб-тошиб далалар, кенгликлар сари ошиққа. Кўешининг нури ҳам, тафти ҳам тану жонга роҳат бағишлайди. Бундай кезларда нима ярашади, албатта, байрам, уйин-кулги, томшалар ярашади-да, шундай эмасми?!

Ана шундай тароватли, ҳароратли кунларда юртимиз бўйлаб Наврўз умумхалқ байрами кенг нишонланади. Байрам томшаларида халқимизнинг қадимий урф-одатлари, миллий анъаналари қайта жонланади, янгича қиёфа касб этади. Шу тариха азалий қадриятларимиз келажак авлодлар онгу шуурига сингиб боради.

Наврўз қадим тарихга эга байрамдир. Уша замонлардан буён то ҳозирга қадар тарихчилар ҳам, шоиру адиблар ҳам Наврўз айёмининг пайдо бўлиш тарихи, мазмун-моҳияти ҳақида муҳаббат билан ёзиб келмоқда. Абулқосим Фирдавсийнинг "Шоҳнома", Абу Райҳон Берунийнинг "Қадимий халқлардан қолган ёдгорликлар", Умар Хайёмнинг "Наврўзнама", Наршахийнинг "Бухоро тарихи" асарларида баҳор байрамнинг тарихи хусусида маълумотлар берилган бўлса, Маҳмуд Қошғарийнинг "Девону луготит турк" асарида Наврўзга бағишланган халқ қўшиқлари берилган.

Мавлоно Лутфий, Алишер Навоий, Заҳриддин Муҳаммад Бобур, Муҳаммадризо Оғаҳий каби мумтоз шоирларимиз ҳам Наврўзни тараннум этган. Абдулла Орипов, Эркин Воҳидов, Муҳаммад Юсуф, Сирожиiddин Сайид, Мирзо Кенжабек каби замондош шоирларимиз ҳам айём таърифида гўзал асарлар битганки, бу ҳам Наврўзнинг қанчалар улуг байрам эканини аниқлатади.

Халқимиз ҳар доим Наврўзни нишонлашга алоҳида тайёргарлик қўрган. Бугунди ундиришга қўйилган ва майсасидан сумалак тайёрланган, кўк чучвара, кўк сомса каби баҳорий таомлар пиширилган, кўпқари, улоқ, кураш сингари халқ уйинлари, сайиллар ўтказилган. Наврўзнинг биринчи кунни қишлоқ жойларда болалар тўп-тўп бўлиб хонадонлар эшиги олдида Наврўзга бағишланган қўшиқ айтган. Хонадон эгаси уларни совға-салом ва егуликлар билан сийлаган. Болалар уларнинг бир қисмини қишлоқдаги бева-бечораларга улашган. Бу удув ҳозир ҳам Самарқандда Қашқадарё томонларда сақланиб қолган. Наврўз ана шу жиҳати билан умумхалқ байрамидир.

Куни кеча мамлакатимиз раҳбарининг "2023 йилги Наврўз умумхалқ байрамига тайёргарлик қўриш ва уни ўтказиш тўғрисида"ги қарори эълон қилинди. Қарорда кўплаб ташкилотлар қатори Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасига ҳам бир қанча вазифалар юкланган. Ёзувчи-шоирларимиз томонидан байрам кечалари учун дастурлар ишлаб чиқишмоқда. Мушоира кечалари ўтказиш режалари тузилмоқда. Уйлаймизки, бу қутлуғ айёмга адибларимизнинг ҳам катта улуши қўшилиши.

Ҳайрат МАЖИД,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси
раиси ўринбосари

ЯҚИН МУЛОҚОТ ХАЛҚЛАР МАНФААТИ УЧУН БАРЧА СОҲАЛАРДАГИ ҲАМКОРЛИКНИ КЕНГАЙТИРАДИ

Бошланғичи 1-бетда

Намиқ АЛИЕВ,
Озарбайжон давлат бошқаруви академиясининг Халқаро алоқалар ва ташқи сиёсат кафедраси мудири, юридик фанлар доктори, профессор, элчи:

— 2 март куни Бокуда Қўшилмаслик ҳаракатининг Мулоқот гуруҳи саммити бўлиб ўтди. Ҳаракатга раислик қилаётган Озарбайжон ушбу халқаро ташкилотнинг нуфузи ва фаолиятини янги босқичга кўтарди.

Озарбайжон Президенти Илҳом Алиев ташаббуси билан Қўшилмаслик ҳаракати аъзолари номидан илгари сурилган БМТ Бош Ассамблеясининг COVID-19га қарши вакциналардан арзон баҳода, тенг, ўз вақтида ва универсал фойдаланиш имкониятини таъминлаш тўғрисидаги резолюцияси қоронга қарши курашишга қаратилган ҳамкорликни йўлга қўйишда муҳим восита бўлди. Қўшилмаслик ҳаракати ташкилотга аъзо давлатлар сонининг кўпчилиги ва унинг географияси кенглиги глобал пандемияга қарши курашда муҳим омили бўлмоқда. COVID-19 инсоният тарихидаги энг катта соғлиқни сақлаш инқирозига айланди. Бунга қарши курашиш юзасидан Ҳаракат ташаббускорлигида қабул қилинган резолюция ҳам, шубҳасиз, Боку саммити нуфузини оширди.

Тадбир доирасида қардош Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Бокуга ташрифи муҳим аҳамиятга эга. Ўзбекистон Президенти Бокуда бўлиш дастурига мувофиқ, Қўшилмаслик ҳаракати саммитининг ялпи мажлисида иштирок этди ва нутқ сўзлади.

Менимча, 1 март куни Озарбайжон Президенти Илҳом Алиев билан бўлиб ўтган учрашува давлат раҳбарларининг икки томонлама кун тартибидидаги долзарб масалалар муҳокама қилингани алоҳида эътиборга лойиқдир. Ушбу учрашувлар аллақачон анъанавий моҳият касб этган бўлиб, доимо қизиқчи уйғотади. Озарбайжон Президенти Ўзбекистон раҳбарига Қўшилмаслик ҳаракати саммитида кўрсатган кўмаги ва шахсан иштироки учун самимий миннатдорлик билдирди. Учрашув кутилган

нидех, доимидек очик, илик ва дўстона муҳитда ўтди. Давлат раҳбарлари долзарб халқаро ва минтақавий муаммоларни муҳокама қилди, бўлажак тадбирлар жадалини кўриб чиқди.

Таъкидлаш жоизки, тизимли ва самарали алоқалар туфайли Ўзбекистон — Озарбайжон стратегик шериклик муносабатлари ўзига хос мазмун билан тўлдирилгани ҳолда, сифат жиҳатдан янги босқичга кўтарилди. Икки давлат ўртасидаги товар айирбошлаш ҳажми 50 фоиздан зиёдга ошди. Автомобилсозлик, тўқимачилик санаяти, ипакчилик каби устувор йўналишларда кооперация лойиҳалари фаол амалга оширилмоқда. Мамлакатларимиз нефть-газ соҳаси, транспорт ва логистика соҳасида истиқболли лойиҳаларни аниқ мақсад билан тайёрламоқда.

Жорий йил февраль ойида Тошкентда бўлиб ўтган биринчи Худудлараро форум доирасида мамлакатларимиз ўртасидаги қулайликни янада кенгайтиришга қўшма инвестиция жамғармасини ташкил этиш тўғрисида Битим имзоланди. Эркин иқтисодий зоналар фаолияти ва солиқ маъмуриятчилиги тизимини ривожлантириш бўйича тажриба алмашишдан ҳам томонлар манфаатдордир.

Ўзбекистон Президентининг Бокуга амалий ташрифи стратегик шерикчилигимизни мустаҳкамлаш йўлида ташланган яна бир муҳим, самарали қадам бўлди.

Пак Ки ЖУНГ,
Атроф-муҳит бўйича халқаро ҳамкорлик маркази директори (Жанубий Корея):

— Қўшилмаслик ҳаракатининг муҳим саммитида Ўзбекистон етакчилигининг шахсан иштирок этгани мамлакатимизнинг мазкур ташкилотдаги ўрни ва нуфузи ортиб бораётганидан далолатдир.

Президент Шавкат Мирзиёевнинг қатор амалий ташаббуслар илгари сурилган нутқи билан танишиб, қуйидагиларни таъкидлашни истар эдим.

Менимча, Ўзбекистонда Қўшилмаслик ҳаракатини мониторинг қилиш ва илмий тадқиқотлар бўйича махсус тармоқ институтини ташкил

этиш тақлифи иқлим ўзгариши, табиий офатлар ва техноген инқирозлар оқибатларини чуқур ўрганиш ва таҳлил этишга хизмат қилади.

Пандемиядан кейинги даврда ижтимоий-иқтисодий ривожланишни

Фарҳод МАММАДОВ,
Жанубий Кавказ тадқиқот маркази раҳбари (Озарбайжон):

— Сўнгги икки йилда Озарбайжоннинг Марказий Осиё давлатлари, хусусан, Ўзбекистон билан муносабатларида мисли кўрилмаган ўсувчанлик кузатилди. Муносабатлар моҳиятдан ҳам геосиёсий, ҳам иқтисодий ва минтақавий жараёнларни қамраб олган. Озарбайжон ва Ўзбекистон раҳбарлари Илҳом Алиев ҳамда Шавкат Мирзиёев аниқ натижаларга эришиш учун ўзаро келишувларнинг бажарилишига алоҳида эътибор қаратаётгани катта аҳамиятга эга.

Озарбайжон ва Ўзбекистон ҳарбий-сиёсий блокларга аъзо

эмас, ҳар икки давлатда бевоқиф денгизга чиқиш имкони йўқ, муҳим географик жойлашув ва бир хил ташқи сиёсий устуворликларга эга.

Айнан шундай мамлакатларнинг бир-бири билан ўзаро боғлиқлигини шакллантириш, таҳдидларга қарши туриш учун қўшимча имкониятларнинг пайдо бўлиши уларни амалга оширишга муҳим асос бўлади.

Ўзбекистон Президенти Бокуда Озарбайжон Президенти билан бўлиб ўтган учрашувада 800 миллион АҚШ доллари қийматидаги қўшма лойиҳаларни амалга оширишга тайёргарлик кўрилаётганини маълум қилди. Бу хали чегара эмас. Яратиб берилаётган имкониятлар икки мамлакат ҳудудида ҳам товар айирбошлаш, ҳам ишлаб чиқариш қувватлари кенгайтиришга хизмат қилиши тайин.

Умуман олганда, Озарбайжон ва Ўзбекистон раҳбарлари томонидан ўзаро ҳамкорликка катта эътибор қаратилаётгани яқин келажакда бу икки туркий давлат ўртасида муносабатлар кўлами янада шитоб билан кенгайтириб бораверади, деб айтиш имконини беради.

тартибга солиш ташкилот мамлакатлари ўртасидаги ўзаро ҳамкорликнинг асосий омил ҳисобланади. Шу нуқтаи назардан, иқтисодий форумлар ҳаракатининг амаллари арафасида мунтазам ўтказилиши долзарб ва ўз вақтида илгари сурилган ташаббусдир.

Қолаверса, Ўзбекистон Президентининг ёшлар камолоти, навқирон авлоднинг сифатли таълим-тарбия олиши, талаб қилинадиган касб-хунарларни пухта эгаллаши борасидаги ташаббусини ҳам тўла қўллаб-қувватлайман.

Келгуси йилда Қўшилмаслик ҳаракати Ёшлар тармоғининг "Чексиз имкониятлар саммити" кўҳна Самарқанд шаҳрида ўтказилса, бу бетакорр шахар қиёмизининг яна бир ёшлар марказига айланади.

ИШОНЧИМ КОМИЛКИ,
ТАШКИЛОТГА
АЪЗО ДАВЛАТЛАР
ЎРТАСИДАГИ ЯҚИН
МУЛОҚОТ ЎЗ ХАЛҚЛАРИ
ФАРОВОНЛИГИ ЙЎЛИДА
БАРЧА СОҲАЛАРДА
ЎЗARO ҲАМКОРЛИКНИ
КУЧАЙТИРИШГА ХИЗМАТ
ҚИЛАДИ.

Шерадил БАҚТИГУЛОВ,
сиёсатшунос, минтақавий масалалар бўйича эксперт (Қирғизистон):

— Дунёдаги энг қадимги ва нуфузли халқаро ташкилотлардан бири бўлган Қўшилмаслик ҳаракатининг мақсад ва вазифалари ҳеч қандай ҳарбий блокларда қатнашмайдиган мамлакатлар манфаатларини қўллаб-қувватлаш билан изоҳланади.

Қўшилмаслик ҳаракати турли блоклар ўртасидаги ҳарбий-сиёсий ва мафкуравий қарама-қаршиликка йўл қўймастик учун унга аъзо давлатларнинг манфаатларини биргалликда ҳимоя қилишга интилади.

Бир кутубли дунё инқирози даврида Ҳаракатнинг мақсадлари янги овозга эга бўлади ва бу ташкилот дунёдаги янги сиёсий таъсир марказларидан бирига айланиши мумкин.

Қайд этиш жоизки, Ўзбекистон ташқи сиёсатда ўзининг ҳарбийлик

асосларини сақлаб қолмоқда. Яъни мамлакат ташқарисидидаги ҳарбий можароларда иштирок этмаслик, бошқа давлатлар ва ташкилотлар билан муносабатларда блокликдан холи ёндашувада собит қолмоқда. Бундай ёндашув дунёнинг барча мамлакатлари билан дўстона ва самарали муносабатларни ўрнатишга

Муҳаммад Толиб бин Моҳаммад РАҲА МОҲАН,
Ислоҳ ҳамкорлик ташкилотининг Малайзиядаги Халқаро ишбилармонлик маркази бош ижрочи директори:

— Ўзбекистон Президенти барча давлатлар ўзаро, жумладан, турли минтақавий ва халқаро тизимлар доирасида табиий офатлар ва иқтисодий инқирозлардан тортиб, то таълим соҳасигача хозирги кунда қузатилаётган салбий оқибатларнинг олдини олиш учун янада яқин ҳамкорлик қилмоғи зарурлигини жуда тўғри таъкидлади.

Қўшилмаслик ҳаракати Мулоқот гуруҳи саммитида Ўзбекистон раҳбари томонидан илгари сурилган ташаббуслар ўз вақтидаги ва долзарблиги билан жуда аҳамиятлидир. Хусусан, ушбу ташкилотнинг махсус Мониторинг ва илмий-тадқиқот тармоғи ташкил этилиши, шубҳасиз, Ҳаракатга аъзо давлатларнинг кенг ҳудудида табиий офатлар сабабларини чуқур ўрганиш ва улар оқибатларининг олдини олишга хизмат қилади.

Ўзбекистон раҳбарияти нафақат ўз мамлакатини инсон капита-

лини ривожлантириш, таълим ва табиий хизмат сифатини оширишга устувор аҳамият қаратаётгани, балки бошқа давлатлар билан биргалликда ҳам бу йўналишдаги ҳамкорликни фаол илгари сураётгани, шубҳасиз, қувонарли ҳолдир. Шу нуқтаи назардан, Қўшилмаслик ҳаракати Ёшлар тармоғининг "Чексиз имкониятлар саммити"ни жаҳон цивилизацияси марказларидан бири — кўҳна Самарқандда ташкил этиш тақлифи таълим, соғлиқни сақлаш ва спорт соҳаларида турли дастурларни амалга ошириш учун мустаҳкам замин яратиши аниқ.

Ишончим комилки, ташкилотга аъзо давлатлар ўртасидаги яқин мулоқот ўз халқлари фаровонлиги йўлида барча соҳаларда ўзаро ҳамкорликни кучайтиришга хизмат қилади.

имкон беради, гарчи уларнинг баъзилари бир-бири билан инқироз даврларини бошдан кечираётган бўлса ҳам.

2022 йил февраль ойида Европа қитъасида бошланган энг йирик геосиёсий инқироз шароитида қўшилмаслик мақоми Ўзбекистон раҳбариятининг узоқни кўзлаган ҳолда ёндашувини яна бир бор таъкидлади.

Шу босис, Президент Шавкат Мирзиёевнинг катта ва кичик давлатлар билан ўзаро муносабатларда блокликдан холи ёндашуви ҳамда турли халқаро ва минтақавий ташкилотлар доирасида бунга собиитлиги Тошкентнинг тинчликсевар сиёсат олиб боришини яққол намоён этмоқда.

Энг муҳими, буларнинг барчаси Ўзбекистон ривожланаётган ва ривожланган давлатлар учун бирдек ишончли ташқи сиёсий шерик эканидан далолат беради.

"Дунё" АА

ДАВЛАТ ДАСТУРИ — АМАЛДА

ЕТТИ УСТУВОР ЙЎНАЛИШ

УЛАРДА ЎЗ АКСИНИ ТОПГАН ВАЗИФАЛАР ИЖРОСИ ХАЛҚИМИЗГА МУНОСИБ ҲАЁТ, ЖАМИЯТИМИЗГА УЛКАН ҚАНОТ БАХШ ЭТАДИ

Нодир ЖУМАЕВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати,
иқтисодий фанлари доктори, профессор

Аҳолининг уй-жойга талабини қондириш мақсадида “Янги Ўзбекистон” массивлари ва 161 та бошқа массивда, жумладан, хусусий пудрат ташкилотлари томонидан янги уй-жойлар қуришнинг йиллик ҳажми 1,6 баробар оширилиб, 90 мингга етказилади. Бунда уй-жой ҳамда ижтимоий ва савдо объектларини лойиҳалаштириш ва қуришда автотранспорт воситалари тураргоҳлари, жумладан, кўп қаватли ва ер ости автотураргоҳлар мажбурий равишда барпо этилиши таъминланади.

Худудий муаммоларни ҳал этиш мақсадида кенг қўламли ислохотлар самардорлигига ижобий таъсир қилади. Шу сабабли маҳаллий вакиллик органларида сифат менежментини йўлга қўйиш заруратдир. Тажриба тариқасида Халқ депутатлари вилоятлар ва Тошкент шаҳри кенгашларининг комиссия раислари доимий асосда фаолият юритишини ташкил этиш таклифи ўз ўрнида қабул қилинапти. Шунингдек, худудларни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш дастурларини ишлаб чиқишда ва уни амалга оширишда вилоятлар ва Тошкент шаҳри кенгашларининг доимий комиссиялари иштироки таъминланадиган халқ манфаатларига мос қарорлар қабул қилишда муҳимдир.

Аҳолининг уй-жойга талабини қондириш мақсадида “Янги Ўзбекистон” массивлари ва 161 та бошқа массивда, жумладан, хусусий пудрат ташкилотлари томонидан янги уй-жойлар қуришнинг йиллик ҳажми 1,6 баробар оширилиб, 90 мингга етказилади. Бунда уй-жой ҳамда ижтимоий ва савдо объектларини лойиҳалаштириш ва қуришда автотранспорт воситалари тураргоҳлари, жумладан, кўп қаватли ва ер ости автотураргоҳлар мажбурий равишда барпо этилиши таъминланади. Фуқароларнинг 32 минг нафарига бозор тамойиллари асосланган ипотека кредити, шунингдек, 11 минг фуқарога бошланғич бадал ва фойз тўловларининг бир қисmini қоплашга субсидиялар учун давлат бюджетидан маблағ ажратилади. Шунингдек, аҳолини уй-жой би-

дек, ўқувчилар 10-синфдан бошлаб 64 ишчи касб, 21 соҳада тадбиркорликка, 10 та IT ва “креатив индустрия” йўналишидаги касбларга ўргатилади. Ушбу жараёнга ёшлар етакчилари ва худуддаги танлиқ тадбиркорлар жалб қилинади. 2023/2024 ўқув йилидан бошлаб барча вилоятлар ва Тошкент шаҳрида бошланғич синф ўқувчиларини бепул овқат билан таъминлаш йўлга қўйилади. Бу мақсад учун 2,7 триллион сўмга яқин маблағ ажратилиб, 2,5 миллион ўқувчи қамраб олинади. 2022 йилда Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилоятида ушбу тизим билан 273 минг ўқувчи қамраб олинган эди.

станцияларини паст (0,23-0,4 кВт.) қучланишли электр тармоқларига улаш учун техник шарт олиш талаб этилмаслиги белгиланяпти. Қуввати 20 кВт.гача бўлган қуёш фотозлектр станцияларини тармоққа улаш учун техник шартлар олинб, шартнома тузиш тартиблари мавжуд. Ушбу тартиб ишга тушгандан сўнг қайта тикланувчи энергия манбалари қурилмаларини ўрнатмоқчи бўлган жисмоний шахсларга қулайлик яратилади.

Профессионал таълим тизimini ривожлантириш, меҳнат бозори ва иш берувчиларнинг талабларига мос бўлган малакали ўрта бўғин кадрларини тайёрлаш мақсадида 2023/2024 ўқув йилидан бошлаб давлат грантлари коллеж ва техникумларнинг дуал таълим шакли бўйича ҳам ажратилади. Натияжада жорий йилда дуал таълим шакли бўйича давлат гранти асосида камда 5,7 минг ўқувчи қабул қилинади. Европа мамлакатлари тажрибасидан маълумки, дуал таълим шаклида ўқувчи профессионал таълим муассасасида назарий билим олади ва бир вақтнинг ўзида ишлаб чиқариш корхонасида меҳнат фаолиятини амалга ошириб, кўникмаларини мустаҳкамлайди.

2023 йил 1 сентябрдан бошлаб йиллик ҳажми икки минг тоннадан ортиқ шартли ёқилғи ёки минг тоннадан ортиқ мотор ёқилғисига тенг энергия ресурсларини сарфлайдиган ташкилотлар учун ўз энергия истеъмолининг камда 30 фоизини қайта тикланувчи энергия ҳисобига таъминлаш мажбурияти юклатилади. Бунинг натижасида камда 1,2 миллиард кВт/соат электр энергияси тежаланиши эришилади. Қайта тикланувчи энергия манбалари ҳисобига олинандиган минимал энергия миқдори бўйича талабларни бажармаган ташкилотлар томонидан етишмаган энергия улушига муносиб миқдорда “яшил” сертификатларни сотиб олиш талаби киритилади. Бундай талаб ташкилотларни энергия самардорлигини оширишга рағбатлантиради, сертификат сотувидан тушган маблағ эса “яшил” технологияларни ривожлантиришга йўналтирилади. Умумий истеъмолнинг 30 фоизини қайта тикланувчи энергия манбаларига ўтказиш талаби бажарилмаган тақдирда мажбурий ташкилот ушбу мақсадга эришиш учун етишмаган энергия улушига муносиб миқдорда ҳар 1 МВт. учун битта “яшил” сертификатни сотиб олади.

Дастур доирасида адолат ва қонун устуворлигини мустаҳкамлаш, инсон ҳуқуқи ва эркинликларига сўзсиз риоя этилишини таъминлаш борасида ҳам устувор йўналишлар белгилаб олинган. Жумладан, жиноятларни тергов қилиш жараёнида “Хабеев корпус” институтини қўллаш амалиёти янада кенгайтириш мақсадида тинтув ўтказиш, телефон сўзлашувларини эшитиб туриш ва мулкни халташга санкция бериш ваколатини прокурорлардан судларга ўтказиш қаратилган қонун лойиҳаси Олий Мажлис Қонунчилик палатасига киритилади. Шунингдек, қонун лойиҳасида жиноят ушини судларга айблов ҳулоса-

2023 йил 1 июлдан бошлаб табиий газни ёқилғи қилиш шохобчаларига газ ҳажмининг онлайн ҳисобини юритиш тизими, сотилган газ миқдорининг аниқ ҳисобини юритиш таъминловчи ҳамда Иқтисодий ва молия вазирлиги маълумотлар базасига интеграция қилинган дастур мавжуд бўлган ҳоллардагина етказиб бериш амалиёти йўлга қўйилади. Натияжада онлайн ҳисобни юритиш тизими орқали объектларда табиий газнинг беҳуда сарфланиши, улардан ноқонуний фойдаланиш ҳолатларининг олдини олиш бўйича тизимли мониторинг шакллантирилади.

Бошланиши 1-бетда

Давлат дастурида инсон кадрини улуғлаш ва эркин фуқаролик жамиятини янада мустаҳкамлаш, адолат ва қонун устуворлигини таъминлаш, иқтисодийни жадаллаштириш, адолатли ижтимоий сийёсат юритиш, инсон капиталини ривожлантириш, мамлакатимиз хавфсизлиги ва муқофасалоҳиятини кучайтириш, очик, прагматик ва фаол ташки сийёсат олиб боришга қаратилган етти устувор йўналиш ўрин олган.

Давлат дастурида инсон кадрини улуғлаш ва эркин фуқаролик жамиятини янада мустаҳкамлаш, адолат ва қонун устуворлигини таъминлаш, иқтисодийни жадаллаштириш, адолатли ижтимоий сийёсат юритиш, инсон капиталини ривожлантириш, мамлакатимиз хавфсизлиги ва муқофасалоҳиятини кучайтириш, очик, прагматик ва фаол ташки сийёсат олиб боришга қаратилган етти устувор йўналиш ўрин олган.

Маҳаллаларнинг худуди, майдони, инфратузилмаси, чегараси акс этган ҳаритаси, хонадонларнинг жойлашуви, рақамлари ва куча номларининг ягона базаси юритилади. Фуқаролар дуч келадиган муаммоларни мунтазам ўрганиб бориш орқали реал ечимларга эга таклифлар ишлаб чиқилади ва мавжуд муаммоларни ҳал этишга қаратилган чора-тадбирлар амалга оширилади. “Ижтимоий маҳалла” ахборот тизими ҳамда “Электрон ҳукумат” тизимининг идоралараро интеграциялашув платформаси орқали 40 турдаги маълумотларнинг ягона базаси юритилади.

2023 йил 1 июлдан бошлаб “Маҳалла бюджети” тизimini барча туман ва шаҳарларда жорий этиш орқали маҳаллаларга ўз муаммосини мустақил ҳал этиш ҳамда ижтимоий лойиҳаларни амалга ошириш учун 800 миллиард сўмгача маблағ йўналтирилади. Эксперимент тариқасида 14 туманда, 1 июлдан эса барча туман (шаҳар)ларда “Маҳалла бюджети” тизими жорий этилади. Ҳаё-

Фуқароларнинг пенсия таъминотини яхшилаш ва пенсионерларни қўллаб-қувватлаш мақсадида 2024 йил 1 январдан бошлаб пенсионерга йўлбош қилинган, лекин ўз вақтида олинмаган пенсияни тўлаш муддати 12 ойдан 24 ойга узайтирилади. Ногиронлиқни белгилаш эса фуқароларга кўшимча енгилликлар яратиш мақсадида 2023 йил 1 апрелдан бошлаб ногиронлиқ белгилари аниқ кўриниб турган, анатомик нуқсонлари бўлган, шунингдек, нохуш клиник прогнозга эга касалликлар ва асоратларда фуқароларнинг иштирокисиз ҳал этилади. Бунда ногиронлик идоралараро электрон маълумотлар алмашинуви асосида аниқланади. 2023 йил 1 апрелга қадар ногиронлиқни белгилашнинг ижтимоий моделига бошқичма-бошқич ўтиш концепцияси лойиҳаси ишлаб чиқилади. Унда жаҳон стандартлари асосида ногиронлиқни белгилаш ҳамда ногиронлиги бўлган шахсларнинг ҳаётга ижтимоий мослашуви ва соғлигини қайта тиклаш тизими акс эттирилади. Ногиронлиги бўлган шахслар учун қўлай форматлардаги ахборот технологияларидан, имо-ишора тилидан ҳамда мулоқотнинг бошқа муқобил шаклларида фойдаланиш имконияти яратилади.

лан таъминлашнинг янги тартиби доирасида мулк ҳуқуқи асосида уй-жойга эга бўлмаган фуқаролар учун Тошкент вилоятида тажриба-синов тариқасида “Менинг биринчи уйим” дастури ишлаб чиқилиб, амалга оширилади.

2024 йил учун ижтимоий ва ишлаб чиқариш инфратузилмасини ривожлантириш дастуридан бошлаб, давлат органлари томонидан таклиф этилган ижтимоий ҳамда муҳандислик инфратузилма объектларини ушбу дастурга “Очиқ бюджет” порталида овоз бериш жараёнида тўпланган овозлар сонига кўра киритиш амалиёти жорий этилиши белгиланяпти. Бунинг натижасида ташаббусли бюджет жараёни орқали тақсимланган маблағ миқдори 15 триллион сўмга ошиб, 8 триллион сўмдан 23 триллион сўмга етди. Лойиҳаларни жамоатчилик фикри ва “Очиқ бюджет” порталида тўпланган овозлар асосида молиялаштиришнинг муқоабил янги тизimini яратилиб, амалиётига киритилади. Бунда овоз бериш жараёнида хосис ва маъмурий аралашувларсиз ташкиллаштиришнинг аниқ механизмининг жорий қилишга алоҳида эътибор қаратилади.

си (айблов далолатномаси) ва ҳимоячи фикри билан бирига тақдим этиш тартибин жорий этиш, адвокатлик фаолияти билан шугулланиш ҳуқуқини берувчи лиценцияни олиш учун юридик мутахассислик бўйича камда икки йиллик стажига эга бўлиш талабини бекор қилиш каби нормалар акс эттирилади.

2023 йил 1 сентябрда қадар Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрида малакали хорижий экспертларни жалб қилган ҳолда, Европа касбий таълим ва касба ўқитиш сифатини таъминлаш тизimini талабларига тўлиқ жавоб берадиган 1 тадан намунавий профессионал таълим муассасаси фаолиятини йўлга қўйилади. Натияжада намунавий профтаълим муассасалари Европа Иттифоқи комиссияси, Германиянинг Халқаро ҳамкорлик жамияти (ГИЗ), КФВ банки, Швейцариянинг Ўзбекистондаги элчихонаси, Жанубий Кореянинг ЕДЦФ фонди билан биргаликда ташкил этилади. Ушбу муассасаларга замонавий стандартларни жорий қилиш учун ўқув режа ва дастурларни, таълим шакли ва муддатини мустақил белгилашга рухсат этилади. Шунингдек, ҳар битта муассасага 4 нафардан хорижий эксперт жалб этилиб, ҳар бир туман (шаҳар)нинг биттадан умумий ўрта таълим муассасасида ўқувчиларни иккита хорижий тилга ўқитиш амалиёти бошқичма-бошқич йўлга қўйилади.

2023 йил 1 сентябрдан бошлаб бюджет ташкилотларига қуёш панели ва иссиқ сув коллекторини ўрнатиш мажбурияти юклатилиб, 2026 йилга қадар уларнинг бинолари энергия истеъмолнинг 60 фоизини “яшил” энергияга бошқичма-бошқич ўтказилиши таъминланади. Бунинг натижасида давлат органлари ва ташкилотларида 2023 йилда энергия истеъмолнинг 30 фоизини “яшил” энергияга ўтказиш ҳисобига 448,7 миллион кВт/соат, 2026 йилда эса 60 фоизини ўтказиш ҳисобига ўртача 897,4 миллион кВт/соат электр энергиясини иқтисод қилиш имконияти яратилади.

Тараққиётга эришишнинг муҳим омилни бўлган таълим-тарбия ва илм-фани ривожлантириш ислохотларимизнинг бош мақсадларидан биридир. Шу боис, таълим сифатини ошириш, соҳани илгор хорижий тажриба асосида ислох қилиш мақсадлари ҳам давлат дастури билан белгилаб олинмоқда. Унга кўра, 2023 йил 1 сентябрдан бошлаб ҳар бир туман (шаҳар)нинг биттадан умумий ўрта таълим муассасасида ўқувчиларни иккита хорижий тил ва битта касб-ҳунарга ўргатиш амалиёти бошқичма-бошқич йўлга қўйилади. Жумладан, 76 мактабда француз тили, 76 тасида немис, 37 тасида инглиз, 10 тасида корейс, 6 тасида хитой ва 3 тасида япон тили иккинчи хорижий тил сифатида ўқитилади. Шунинг-

Ресурслар ҳақида сўз кетганда сув масаласига ҳам алоҳида тўхталиб ўтиш жоиз. Дастур доирасида қилмоқ ҳужа-лигини сув ресурслари билан барқарор таъминлаш мақсадида сув ресурсларини бошқаришда узлуксиз тизimini йўлга қўйиш ҳамда тежамкор рақамли технологияларни жорий қилиш ҳисобига сув етказиб беришдаги табиий йўқотишлар ҳажминини 10 фоизгача камайтириш бўйича алоҳида чора-тадбирлар белгилаб олинган. Сув ресурсларини бошқаришда рақамли технологияларни кенг жорий қилиш, сув тежовчи технологиялардан фойдаланиш, зарур ирригация ва мелiorация тадбирларини ўз вақтида амалга ошириш орқали камда 7 миллиард метр куб сув иқтисод қилиш ва уни 300 минг гектар майдонда тақрибий экинларни сугоришга йўналтириш мумкин.

Бугунги юзага келган вазият энергия ресурсларидан тўғри ва самарали фойдаланиш бўйича қилинадиган ишлар ҳамон долзарб эканини кўрсатиб берибди. Иқтисодий барқарорлиқни таъминлашда энергия таъминоти ва энергия ресурсларидан самарали фойдаланиш муҳим аҳамиятга эгаллигини ҳисобга олган ҳолда, муқобил энергия манбаларидан фойдаланиш тизimini жорий қилиш учун шартнош яратиш бўйича мақсадлар белгилаб олинмоқда. Унга кўра, қуввати 20 кВт. ва ундан паст бўлган қуёш, шамол ва биогаз электр

Қишлоқ ҳўжалиги ерларини сугориш ва баллиқ етиштириш учун фойдаланиладиган сув ҳажми бўйича солиқ ставкасини ошириш орқали сув солиғи бўйича тушумларнинг бир қисmini туманларда сугориш хизматларини ривожлантириш, ариқ, зовур ва каналларни бетонлашга йўналтирилиши таъминланади.

Сув ҳисобини юритиш тизimini жорий этиш ва унинг очиклигини таъминлаш мақсадида 13 мингга сув ҳўжалиги объектини рақамлаштириш билан боғлиқ барча харажатлар давлат бюджети маблағлари ва халқаро молия институтлари грантлари ҳисобидан молиялаштирилади. 16 та йирик насос станциясини давлат-хусусий шериклик асосида модернизация қилиш чора-тадбирлари ишлаб чиқилиб, тасдиқланади.

Ислохотлар бош мақсади инсон кадрини таъминлашга қаратилгани билан халқчиллик касб этади. Шу боис, ҳар бир фуқаро учун муносиб турмуш шароити ва замонавий инфратузилма ташкил этиш, малакали табиий ҳизмат кўрсатиш, сифатли таълим, ижтимоий ҳимоя тизimini, соғлом экологик муҳит яратишга алоҳида эътибор қаратиляпти. Ушбу эзгу мақсадларга эришиш учун дунёдаги ноб демократик тузилма бўлган маҳалла институтининг катта имкониятларидан самарали фойдаланиш, унинг ваколатларини янада кенгайтириш, натижада маҳаллани жамиятнинг ҳал қилувчи бўлинига айлантириш долзарб вазифа ҳисобланади.

тий тажриба ва халқ ҳокимиятчилиги нуқтани назардан жойларда ижтимоий-иқтисодий масалаларни ҳал этишда маҳалла ролини ошириш долзарб вазифадир. Шу боис, маҳаллаларга маҳаллий вакиллик органларининг кенгашлари сессиялари кун тартибига қўриб чиқиш учун таклиф киритиш, тегишли қарорлар лойиҳаларини ишлаб чиқиш ва муҳома қилишда иштирок этиш ҳуқуқини тақдим этилади.

белгиланяпти. 2023 йилда маҳаллалар инфратузилмасини ривожлантириш бўйича лойиҳалар дастурлари доирасида амалга ошириладиган тадбирларни долзарблиги билан алоҳида аҳамиятга эга. 2023 йилда жамоатчилик фикри асосида шакллантириладиган лойиҳаларни молиялаштириш учун давлат бюджетидан 4 триллион сўм ажратилади. Натияжада мажбурий тадбирларга ажратилаётган маблағлар миқдори қарийб 2 баробар кўпайтирилишига эришилади. Яқундан 2022 йилда ушбу тадбирлар учун 4,3 триллион сўм маблағ ажратилган эди.

ЯНГИЧА ЁНДАШУВЛАР

БИР ТОМЧИ СУВ

УНИНГ ҚАДР-ҚИММАТИ, АҲАМИЯТИ ЙИЛДАН-ЙИЛГА ОРТИБ БОРМОҚДА

Авазбек ХУДОЙҚУЛОВ,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

Сув тежовчи технологиялар — юқори самарадорлик кафолати

Дунё тажрибаси шуни кўрсатмоқдаки, экинларни замонавий ёндашувлар — томчилик, ёмғирлик, умуман олганда, сув тежовчи технологиялар ёрдамида сугориш нафақат сув сарфи ҳажмини катта миқдорда иқтисод қилиш, балки ҳосилдорлиқни ошириш, сарф-ҳаражати эса сезиларли даражада камайтирашга замин яратди. Бу

Жумладан, БМТ Жаҳон чўлланиш ва қургўчиликка қарши кураш ташкилоти ўтган йили эълон қилган баёнотида 2050 йилга бориб қургўчилик дунё аҳолисининг тўртдан уч қисмидан кўпроғига таъсир қилиши мумкинлигини маълум қилди. Бу жуда катта рақам ва табиийки, хавотирли жиҳатлар юртимиз иқлим шaroити, хусусан, сув таъминоти барқарорлигига ҳам тааллуқлидир. Буни биргина сўнги 15 йилда юртимизда ёнгичилик миқдори 25 фоизга қисқаргани ҳам тасдиқлайди.

Жаҳон табиий ресурслар институти (World Resources Institute) ва Британиянинг “Economist Intelligence Unit” ташкилоти тадқиқотларига кўра эса 2040 йилга бориб, сув танқислигига энг кўп учраши тахмин қилинган 33 давлат орасида Марказий Осиё мамлакатлари, хусусан, Ўзбекистон ҳам бор.

Бу эса, ўз навбатида, ушбу даврга бориб тахминлар қай даражада қарор топишидан қатъи назар, океан ва йирик денгизлардан олисда жойлашган Ўзбекистон учун мавжуд ресурслардан тежамкорлик билан фойдаланишга ўтиш, бунга айна пайтдан бошлаб устуворлик беришни талаб қилади.

Шунинг учун ҳам мамлакатимизда ушбу неъматдан самарали фойдаланишга алоҳида эътибор қаратиш керак. Буни 2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясида 7 миллиард метр куб суви тежаш вазифаси белгиланган мисолида ҳам кўриш мумкин.

Сув ресурсларини тежаш, ундан мақсадли ва самарали фойдаланишда сув тежовчи технологиялар алоҳида аҳамиятга эга. Бу соҳада юқори самарадорликка эришиш учун дунёда шаклланиб келиб катта миқдорда фойдаланишга бозори интеграциялашув ва унинг илгор тажрибаларини Ўзбекистонда қўллаш долзарб ҳисобланади. Бу тажрибалар худудларда сув тежовчи технологияларни қўллашнинг сифат жиҳатидан юқори даражага олиб чиқади.

Дунё тажрибасига бир назар

Метр куб атамаси қишлоқ ҳўжалигида сув миқдорини аниқлашнинг асосий ўлчов бириги ҳисобланади. Билъанк, томчи уларнинг миллиондан бир қисми ўлароқ аниқ бир миқдорни аниқламайди. Лекин масаланинг қизиқ томони шундаки, сўнги пайтларда сув миқдорининг аниқ ўлчов бириги четда қолиб, томчи атамаси сув ҳўжалиги тизими, умуман, сув билан боғлиқ жараёнларда фаол қўлланиладиган сўзга айланб борапти. Тилимизда ушбу ўзак асосида янги сўз бирикмалари пайдо бўлмоқда.

Шу ўринда томчилик сугориш ўзи нима экани ва унинг қандай пайдо бўлгани тарихига бир назар ташласак, фойдалан ҳоли бўлмайди. Томчилик сугориш сув ресурсларидан самарали фойдаланишда энг мақбул усуллардан бири ҳисобланади. Маълумотларга кўра, бу усул биринчи марта ўтган асрнинг 60-йилларида Исроилнинг Неgev чўлида қўлланган. Қисқа вақт ичида эришилган ижобий натижалар, қолаверса, сув танқислигининг кўчайиб бориши дунёнинг кўплаб мамлакатларида томчилик сугоришини тез тарқалишига сабаб бўлди.

— Натижада дунёда умумий ҳажми 9,3 миллиард доллар қийматидаги томчилик сугориш технологиялари бозори шаклланди, — дейди тадқиқотчи Комплонн Кўзиев. — АҚШнинг “Rhode Island” университети экспертлари фикрича, 2028 йилга бориб бу бозорнинг ҳажми 23,3 миллиард долларга етади. Бу ҳозирги кўрсаткичдан деярли 2,5 бараварга ортиқдир. “Fortune Business Insight” ташкилоти Осиёдаги томчилик сугориш технологиялари бозори ҳажмини 4,3 миллиард доллар қийматида баҳоламоқда. Бу бозорнинг ўртача йиллик ўсиш суръати 9,3 фоизни ташкил этса, 2026 йилга бориб унинг ҳажми дунё бозорининг 40 фоизини қамраб олиши прогноз қилинган.

Бу бозорнинг энг асосий талабгорлари Хитой, АҚШ, Буюк Британия, Канада, Германия, Франция, Италия, Австралия, Россия, Япония, Жанубий Корея, Саудия Арабистони, Бразилия, Аргентина каби давлатлар саналади. Сугориладиган майдонларда сув тежовчи технологиялар қўлланган ер майдони 100 миллион гектарга яқинлашиб қолди. Бу борада Хитой етакчилик қилмоқда. Жумладан, 2009 йилда Хитойда “Миллий суви тежаш — ирригация” дастури қабул қилинган. Дастур доирасида “2020 йилга бориб бундай технологиялар ўрнатилган сугориш майдони ҳажмини мамлакатдаги жами сугориладиган ернинг 80 фоизига етказиш, шу жумладан, спринклер технологияли майдонлари 4,29 миллион, томчилик сугориши 1,3 миллион, паст босимли трубалар орқали сугориши 8,08

миллион ва каналлар қопламали сугориш майдонларини 17,8 миллион гектарга етказиш” вазифаси бўйича амалга оширилган ишлар бу борада катта натижаларга эришишга замин яратган.

Дунё мамлакатлари орасида, шунингдек, АҚШ (13,8 миллион гектар), Ҳиндистон (7,7 миллион гектар), Бразилия (4,5 миллион гектар) ва Испания (4,5 миллион гектар) давлатлари етакчи ҳисобланади. Бироқ жами сугориладиган майдонга нисбатан бундай технологиялар ўрнатилиши қамрови бўйича Исроил пешқадам. Хусусан, Исроилда жами сугориладиган ернинг 99 фоизига сув тежовчи технологиялар ўрнатилган.

Бу турдаги технологияларнинг аҳамиятли жиҳати шундаки, томчилик сугориш усули ўсимликларнинг илдизига суви кичик дозаларда томчилик орқали уни озиқлантиришга асосланган. Бунда сувнинг миқдори ва частотаси ўсимликларнинг эҳтиёжига мувофиқ тартибга солинади. Сув барча ўсимликларга тенг ва бир хил миқдорда оқади. Бундан дала сугорилмайди, яъни ортиқча сув исроф қилинмайди. Сув фақатгина ўсимлик илдизига керакли миқдорда етказиб берилади. Пировадидида, бўғалниш, шимилитиш туфайли кузатилиши мумкин бўлган катта йўқотишларнинг олди олинади.

Сувдан тежамли фойдаланишда Исроил тажрибаси энг самарали ҳисобланади. Ушбу давлатда, аввало, сувдан самарали фойдаланиш, уни тежашнинг ҳуқуқий асослари мустаҳкамланган. Жумладан, 1959 йилдан 2001 йилгача бўлган давр мобайнида “Сув ресурслари тўғрисида”ги, “Сув қудуқларини бурғулаш устидан назорат тўғрисида”ги, “Тупроқни муҳофаза қилиш ва дренаж тизими тўғрисида”ги, “Суви ўлчаш тўғрисида”ги ва “Сув корпорациялари тўғрисида”ги қонунлар қабул қилинган.

Исроилнинг 1972 йилда тузилган “Netafim irrigation” компанияси дунёда томчилик сугориш тизимларининг биринчи санат ишлаб чиқарувчиси ҳисобланади. Биринчилик билан бир қаторда, ушбу корхона томчилик сугориш тизимининг афзаллиги шундаки, технологиялар суви нафақат 70 фоизгача тежайди, балки минерал ўғит, ишчи кучи, ёқилғи сарфини ҳам сезиларли даражада қисқартириб, энг асосийси, манзилли озиқлантириш орқали экинлар ҳосилдорлигини икки баравар оширишга имкон беради. Умуман олганда, Исроилда яратилган сув ҳўжалиги тизими интеграцияси тежамкорликнинг классик намунаси ҳисобланади.

эса, ўз навбатида, озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш, экология барқарорлигига эришиш каби долзарб масалалар ечимига замин қилади. Қолаверса, тежалган ёқилғи, минерал ўғит ва ишчи кучи бошқа соҳалар ривожига кўшимча имкониятлар яратди.

— 24 йилдан бери фермерлик фаолияти билан шуғулланаман, — дейди Қашқадарё вилояти Қамоши туманидаги фермер ҳўжалиги раҳбари Нурмат Ашуров. — 2019 йил туманда биринчилардан бўлиб томчилик сугориш усулини даламда қўллаш бошладим. Очиги, ўша пайт кўпчилик бунга бўлмайдиган иш, деб қараганди. Узимда эса бир оз хавотир бўлгани бор гап. Кейинчалик бу усулга барчанинг фикри ижобий томонга узгарди. Боиси, бу анчагина тежамкор усул экани фермерлик фаолиятим мисолида аққол кўрунди.

Жумладан, шу йили банкдан 360 миллион сўм кредит олиб, 20 гектар пахта майдонига томчилик сугориш ускуналарини ўрнатган бўлсам, ҳали ҳосил етилмасидан харажатларим қоплана бошлади. Хусусан, давлатимиз раҳбарининг қарорига асосан, ҳар гектар ерим учун 8 миллион сўмдан — жами 160 миллион сўм субсидия олдим. Шунингдек, 14 фоизлик кредитимнинг асосий фоиз қисми ҳам давлат томонидан қоплаб берилди.

Бу — масаланинг яхши бир жиҳати. Асосий ютуқли томони эса ҳосилдорлик ошгани ва тежамкорликка бўлди. Биринчидан, сув тежаллиши ҳисобига гўзалар танқислик сезмади, натижада ҳосилдорлик ва шунга мос равишда даромадимиз ўтган йилларга нисбатан анча ошди. Иккинчидан, бир гектар ерга авваллари 700-800 килограммдан ўғит берган бўлсам, томчилик сугориш орқали бу кўрсаткич 300-400 килограммга тушди. Шунингдек, ёқилғига сарфлайдиган харажатимиз 50 фоизга камайди. Олдин йилгирма гектар ерни 5-7 кун давомида камда тўрт-беш киши ёрдамида сугорган бўлсам, бу усулда 3-4 кунда фақатгина бир сувчи билан удалаялдим. Хуллас, бунинг яна бошқа кўплаб яхши томонлари бор. Асосийси, даромадимиз аввалги йилларга нисбатан сезиларли кўпайиб борапти.

Фермернинг қўшимча қилишича, бу усул сув муаммоси мавжуд бўлган Қашқадарё шaroитида жуда самарали ҳисобланади. Шунинг учун ҳам Нурмат Ашуров 20 гектар лалми ерга боғ барпо этиб, шу усулда сугориши режалаштирган.

Сугориш тизимида янги технологияларни қўллаш, модомики, мана шундай самарадорликка эга экан, юртимизда буни оммалаштириш ҳолати қай аҳволда, бу борада имкониятларимиз қандай экани барчамизга бирдек қизиқ ва муҳим, албатта.

Маълумотларга кўра, Ўзбекистон худудларида фойдаланиладиган ўртача йиллик сув ресурсларининг миқдори 51-53 миллиард метр кубни ташкил этади. Бунинг нисбатан кам қисми — 21,5 фоизи юртимизда қолган асосий 78,5 фоиз қисми эса қўшни давлатлар худудига шаклланади.

Сувнинг катта қисми сугоришда ишлатилади ва айнан вегетация даврида сув танқислиги кузатилади. Масалан, 2021 йилги сугориш мавсумида худудларда сув таъминоти меъёрга нисбатан 25 фоиз кам бўлиши кузатилади. Бу қарийб 8-10 миллиард метр куб сув танқислигига олиб келди.

Худудларда бу каби сув танқислигининг ортиб бориши мавжуд ресурслардан тежамли фойдаланишни талаб қилади. Шу мақсадда мамлакатимизда сув ресурсларидан самарали фойдаланиш бўйича тизимли ишлар амалга оширилиб келинмоқда.

Жумладан, Президентимизнинг 2020 йил 11 декабрдаги “Қишлоқ ҳўжалигида суви тежайдиган технологияларни жорий этишни янада жадал ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ҳамда Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 23 февралдаги “Қишлоқ ҳўжалиги ишлаб чиқарувчиларининг суви тежайдиган технологияларни жорий этиш бўйича харажатларининг бир қисмини қоплаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорлари қабул қилиниб, буни амалга ошириш тартиби бўйича Низом ишлаб чиқилган эди. Низомга кўра, пахта ва узум плантацияларининг 1 гектарига — 8 миллион сўмдан 11 миллион сўмгача, мевали экинларга — 6 миллион, озуқабоп, мойли, дужкаки экинлар ва доривор ўсимликларга — 2,5 миллион, сабзавот экинлари ва картошкага — 1,5 миллион, полиз экинларига — 1,3 миллион сўм миқдоридида субсидиялар ажратилиб белгиланган. Жорий қилинган суви тежайдиган сугориш технологияларидан сугориш мавсумида фойдаланмаслик ҳолатлари аниқланса, ажратилган субсидия давлат бюджетига қайтарилиши ҳам белгилаб қўйилган.

Давлатимиз раҳбарининг 2022 йил 1 мартдаги “Қишлоқ ҳўжалигида суви тежайдиган технологияларни жорий этишни янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори билан эса бу борадаги харажатларнинг бир қисмини қоплаш учун субсидиялар ажратилиши тасдиқланди.

Яратиб берилган қўлай шaroит, тақдим этилаётган имтиёзлар натижасида биргина 2021 йилда 433 миң гектар майдонда суви тежайдиган технологиялар жорий этилди. 2022 йилда эса бу борада янада каттароқ марра — 478 миң гектар белгиланди.

Сув ҳўжалиги вазири ўринбосари Рустам Қаршиевнинг айтишича, сўнги йилларда мамлакатимизда суви тежайдиган технологиялар билан қамраб олинган майдонлар ҳажми қарийб бир миллион гектарга етказилди. Замонавий технологиялар ўрнатилган майдоннинг катта қисмини томчилик сугориш тизими ташкил этади.

Ушбу йўналиш бўйича 2023 йилда амалга оширилиши режа қилинган ишларнинг асосий қисми ҳам томчилик сугориш ҳиссасига тўғри келади. Хусусан, жорий йил 260 миң гектарда томчилик, 25 миң гектарда ёмғирлик, 15 миң гектарда дискрет усулда сугориш технологиясини ўрнатиш режалаштирилмоқда.

Ушбу технологияларни ишлатиш орқали 1,9 миллиард метр куб суви, 100 миң тонна минерал ўғит, 13 миң тонна ёқилғи-мойлаш материаллари иқтисод қилинади. Ўз навбатида, ҳосилдорлик ўртача 15-20 центрге оширилиб, 300 миң гектар майдонда тақрорий экинларни сугориш имконияти яратилади.

Маълумотларга кўра, Ўзбекистон худудларида фойдаланиладиган ўртача йиллик сув ресурсларининг миқдори 51-53 миллиард метр кубни ташкил этади. Бунинг нисбатан кам қисми — 21,5 фоизи юртимизда қолган асосий 78,5 фоиз қисми эса қўшни давлатлар худудига шаклланади.

Сувнинг катта қисми сугоришда ишлатилади ва айнан вегетация даврида сув танқислиги кузатилади. Масалан, 2021 йилги сугориш мавсумида худудларда сув таъминоти меъёрга нисбатан 25 фоиз кам бўлиши кузатилади. Бу қарийб 8-10 миллиард метр куб сув танқислигига олиб келди.

Худудларда бу каби сув танқислигининг ортиб бориши мавжуд ресурслардан тежамли фойдаланишни талаб қилади. Шу мақсадда мамлакатимизда сув ресурсларидан самарали фойдаланиш бўйича тизимли ишлар амалга оширилиб келинмоқда.

Жумладан, Президентимизнинг 2020 йил 11 декабрдаги “Қишлоқ ҳўжалигида суви тежайдиган технологияларни жорий этишни янада жадал ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ҳамда Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 23 февралдаги “Қишлоқ ҳўжалиги ишлаб чиқарувчиларининг суви тежайдиган технологияларни жорий этиш бўйича харажатларининг бир қисмини қоплаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорлари қабул қилиниб, буни амалга ошириш тартиби бўйича Низом ишлаб чиқилган эди. Низомга кўра, пахта ва узум плантацияларининг 1 гектарига — 8 миллион сўмдан 11 миллион сўмгача, мевали экинларга — 6 миллион, озуқабоп, мойли, дужкаки экинлар ва доривор ўсимликларга — 2,5 миллион, сабзавот экинлари ва картошкага — 1,5 миллион, полиз экинларига — 1,3 миллион сўм миқдоридида субсидиялар ажратилиб белгиланган. Жорий қилинган суви тежайдиган сугориш технологияларидан сугориш мавсумида фойдаланмаслик ҳолатлари аниқланса, ажратилган субсидия давлат бюджетига қайтарилиши ҳам белгилаб қўйилган.

Умуман олганда, сўнги беш йилда мамлакатимиз бўйича сув тежовчи технологиялар

лар қўлланаётган майдонлар ҳажми 7,7 баробар ортиган. Бунда кўпроқ пахта майдонларига ана шундай технологиялар ўрнатилган. Натижада сув сарфи қисқариши билан бир қаторда, пахтанинг ўртача ҳосилдорлиги 1,26 бараварга ортишига эришилган. Ўғит ва ёқилғи ҳам сезиларли тежалган. Лекин бу сув тежовчи технологияларнинг самарадорлигига таъсири ҳали юқори эмаслигини кўрсатяпти. Кейинги йилларда бу борадаги тажрибага ҳамоҳанг равишда самарадорлик ҳам ортиб боришини прогноз қилиш мумкин.

Ушбу йўналиш бўйича 2023 йилда амалга оширилиши режа қилинган ишларнинг асосий қисми ҳам томчилик сугориш ҳиссасига тўғри келади. Хусусан, жорий йил 260 миң гектарда томчилик, 25 миң гектарда ёмғирлик, 15 миң гектарда дискрет усулда сугориш технологиясини ўрнатиш режалаштирилмоқда.

Ушбу технологияларни ишлатиш орқали 1,9 миллиард метр куб суви, 100 миң тонна минерал ўғит, 13 миң тонна ёқилғи-мойлаш материаллари иқтисод қилинади. Ўз навбатида, ҳосилдорлик ўртача 15-20 центрге оширилиб, 300 миң гектар майдонда тақрорий экинларни сугориш имконияти яратилади.

Маълумотларга кўра, биргина Қорақалпоғистон Республикасида 2022 йилда ирригация объектларида сув сарфини онлайн мониторинг қилиш имконини берувчи 286 та “Ақли суви”, мелиоратив кузатув қудуқларида сизот сувлар кўрсаткичлари ва ерларнинг минераллашганлик даражасини онлайн назорат қилиш имконини берувчи 270 та “Дайвер”, насос станцияларида сув сарфини онлайн ҳисобини юритувчи 208 та “Ақли

ҳисоблагич” қурилмаси ўрнатилиб, Қизилкент-Кегейли ИТБ тасарруфидида “Кегейли” магистрал канали бош иншооти бошқаруви автоматлаштирилган.

2023 йилда эса ирригация объектлари 1 миң 200 дан зиёд “ақли” қурилмалар ўрнатиш ҳамда 2 та йирик сув ҳўжалиги объектнинг бошқарувини автоматлаштириш режалаштирилган.

— Суви тежаш, экинларни сугоришда сув тежовчи технологиялардан фойдаланишни оммалаштиришнинг аҳамияти биз учун жуда муҳим, — дейди Қорақалпоғистон Республикаси Сув ҳўжалиги вазирилик сектор раҳбари Абу Қидирбаев. — Чунки Қорақалпоғистон дарёларининг энг қуйи ўзанида жойлашган. Шунинг учун ҳам суви тежашга қаратилган ислохотлар ва унинг доирасида қилинаётган амалий ишлар муҳим аҳамиятга эга. Шундан келиб чиқиб, 2022 йилда 5 миң 313 гектар майдонда суви тежайдиган технологиялар, шундан 3 миң 304 гектар майдонда томчилик, 1 миң 909 гектарда ёмғирлик сугориш технологияси ва 100 гектар майдонда дискретли сугориш тизимини жорий қилдик. 35 миң 737 гектар қишлоқ ҳўжалиги экин майдони эса лазерли ускуна ёрдамида текисланди.

2023 йил ҳосили учун жами 20 миң 224 гектар майдонда суви тежайдиган технологиялар, шундан 17 миң 649 гектар майдонда томчилик, 1 миң 575 гектар майдонда ёмғирлик сугориш ва миң гектар майдонда дискретли сугориш тизимини жорий этишни режа қилганмиз.

Шу билан бирга, гапла майдонларида ёмғирлик сугориш технологиясини жорий қилиш бўйича қурувчи корхоналар билан талабгорлар ўртасида пудрат шартномалари тўлиқ расмийлаштирилди, айна пайтада 227 гектар майдонда қурилиш ишлари олиб бориляпти.

Умуман олганда, сўнги беш йилда мамлакатимиз бўйича сув тежовчи технологиялар

(23,6 фоиз) ва Жиззах (21,9 фоиз) вилоятларида кенгайиб бормоқда. Шунингдек, 2021 йилда Бухоро (16,1) ва Хоразм (23,1) вилоятларида қамров даражаси аввалги йилларга нисбатан 2,3-4,3 марта таба ортиган.

Худудларнинг сувдан фойдаланиш самарадорлиги 2018-2021 йилларда қайд этилган натижаларига қараб гуруҳларга ажратилди. Рейтинг натижаларига кўра, биринчи гуруҳдан Андижон ва Самарқанд вилоятлари жой олди. Сабаби, ушбу вилоятлар сувдан фойдаланишда юқори самарадорликка эришган.

Сувдан фойдаланиш самарадорлиги ўртача бўлган иккинчи гуруҳга Тошкент, Жиззах, Навоий, Наманган ва Фарғона вилоятлари киритилди.

— Фарғона вилоятида мавжуд сув ресурсларининг асосий қисми қўшни республикалардан оқиб келувчи манбаларга боғлиқ ва шу боис, экинларни сув билан таъминлаш, унинг ҳар томчисидан оқилана фойдаланиш муҳим, — дейди Сирдарё-Сўх ирригация тизимлари ҳавза бошқармаси бошлиғи Фахриддин Турсунов. — Асосий эҳтиёж Норин дарёси, “Катта Фарғона” ва “Катта Андижон” магистрал каналлари орқали қондирилади. Тоғ музликларининг йилдан-йилга камайиб бориши кичик сойларда сув захиралирига салбий таъсир кўрсатмоқда. Юзага келган ҳолатларнинг олдини олиш, бирламчи сув танқислигини юмшатишда сув тежовчи технологияларни ривожлантириш, янги ташаббусларни қўлаб-қувватлаш муҳим аҳамиятга эга.

Шу кўнга қадар вилоятимизда 21 миң 377 гектар майдонда замонавий сув тежовчи технологиялар жорий қилинди. Жумладан, 18 миң 919 гектарда томчилик сугориш, 2 миң 280 гектарда ёмғирлик ва 178 гектар экин майдонларда дискретли сугориш тизимларидан фойдаланилмоқда. Натижада биргина пахта майдонларига сарфланган сув ва бошқа ресурслар миқдори 40-50 фоиз тежалди, ҳосилдорлик 15-20 центрге ошди.

Ишлаб чиқаришда инновацион лойиҳаларни қўллаш, аввало, сув танқислигининг олдини олса, иккинчидан, қиммат бўлган минерал ўғит, механизация хизматлари, ёқилғи харажатларини камайитириш имкониятини бермоқда. Қўштепа туманидаги “Fergana Global Textile” МЧЖ пахта-тўқимачилик кластери томонидан Солижонобод массивидаги бир неча йиллардан бери фойдаланилмаётган ернинг 215 гектари улаштирилиб, Исроил давлатининг “Netafim irrigation” корхонаси технологияси асосида томчилик сугориш усули жорий этилди. Ушбу қурилма барча иш жараёнини бир жойдан бошқариш имкониятини беради. Натижада шу вақтта қадар бор-ўғин 17-20 центнер ҳосил олинаётган ерлардан биринчи теримнинг ўзидаёқ 45 центнергача ҳосил олиш имконияти яратилди, сув ва бошқа ресурслар 50 фоизгача тежалди.

Сув тежовчи технологиялардан фойдаланиш борасидаги тажриба оммалашмоқда, янги ташаббуслар қўлаб-қувватланыпти. Жорий мавсумда вилоятда 35 миң 566 гектар майдонда сув тежовчи технологияларни жорий этиш устида иш олиб борилмади. Бу майдонларнинг 12 миң 850 гектари пахта майдонлари ҳиссасига тўғри келади.

Қашқадарё, Хоразм ва Сурхондарё вилоятлари сувдан фойдаланиш самарадорлиги нисбатан паст бўлган учинчи гуруҳдан жой олди. Шундай бўлса-да, ундан фойдаланиш аввалги йилга нисбатан яхшиланган.

Кўриб турганингиздек, сув тежамкорлиги борасида энг қуйи гуруҳдан жой олган вилоятларда ҳам самарадорлик ўтган йилларга нисбатан яхшиланиб бормоқда. Бунда, энг аввало, кластер ва фермерларга қўлай шaroит яратиш, айна йўналишда ишларни рабатлантириш, тежамкорлиқни ошириши назарда тутиви ҳуқуқий асослар яратиб берилаётгани муҳим аҳамиятга эга бўлмоқда. Хусусан, сўнги беш йилда бу борада 100 дан ортиқ норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар, жумладан, Ўзбекистон Республикасининг 1 та қонуни, Президентимизнинг 5 та фармони, 20 та қарори ҳамда 1 та фармойиши, шунингдек, Вазирлар Маҳкамасининг 60 дан ортиқ қарор ва фармойишлари қабул қилинди.

Соҳа ривожига, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси сув ҳўжалигини ривожлантиришнинг 2020-2030 йилларга мўлжалланган концепцияси ҳамда Ўзбекистон Республикасида сув ресурсларини бошқариш ва ирригация секторини ривожлантиришнинг 2021-2023 йилларга мўлжалланган стратегияси ҳам ҳал қилувчи роль ўйнаяпти.

Умуман олганда, ушбу ҳўжатлар, концепция ва стратегияда белгиланган вазифалар доирасида амалга оширилаётган ишлар суви тежаш самарадорлигининг йилдан-йилга яхшиланиб боришига хизмат қилиши шубҳасиз. Зеро, ушбу йўналишда самарадорлик ортиб бориши биз юқорида қайд этиб ўтган сув танқислиги билан боғлиқ мураккаб вазиятларнинг салбий оқибатларини юмшатиши билан янада аҳамиятлидир.

НУҚТАИ НАЗАР

СИФАТЛИ ТАЪЛИМ — ИНСОН КАПИТАЛИГА ЙЎЛ

У ОРҚАЛИ ФАРОВОН, ТЎКИС ҲАЁТГА КИРИБ БОРИЛАДИ

Азиза МУХСИЕВА, Тошкент давлат педагогика университети профессори вази фасни бажарувчи, педагогика фанлари доктори

Ҳар қандай давлат ва жамиятнинг мушкул вазиятдан халос бўлиши, юксалиши ва халқ фаровонлиги бевосита сифатли таълим кафолатлангани ҳамда унинг амалда таъминланиши билан боғлиқ. Шу ўринда инсон капитали масаласига миллий миқёсда эътибор қаратиш ҳам муаммони ҳал этишнинг самарали ечими бўлиши шубҳасиз. Ўз даврида иқтисодий ва сиёсий жиҳатдан танг аҳволга тушган Япония, Жанубий Корея, Малайзия каби давлатлар айнан сифатли таълим ва инсон капиталига етарли эътибор қаратгани боис, вазиятдан чиқишни удралаб, ривожлангани ва фаровон ҳаёт тарзига эришгани амалий мисолдир.

Аслида, сифатли таълим жараёнида инсон, жамият ва давлат манфаатлари уйғунлашади. Яъни инсон шахс сифатида майдонга чиқади. Бу дегани, ўқитиш жараёнида фаолият юритувчи мутахассис соҳасининг бутун сир-асорини фидоийлик билан мукамал ўзлаштиради. Узи таълим бераётган ёки тарбиялаётган бола, ўқувчи ёки талабага давлат ва жамият бошқаруви ҳамда халқ фаровонлиги учун фаол ва онгли иштирок муҳимлигини тўғри тушутиради. Меҳнатининг ижобий натижаси орқали жамият аъзолари ўртасида инсон капитали ўзини ҳар томонлама оқлаши ва оммалашшига замин яратди. Сифатли таълимнинг муҳим таркибий қисми бўлган маъруза уч босқичнинг натижаси ҳам айнан дастлаб мутахассиснинг обрўси оқиб, ҳаёт тарзи фаровон бўлиши ёхуд касбидан бера қилишига йўл очади. Давлат органлари ва институтларида ҳолилик таъминланиб, замонавий, ёш кадрлар тайёрланиши натижасида бошқарув тизимида янги ҳаёт руҳи кириб келади. Жамиятда демократлашув чуқурлашиб, халқ ва давлатнинг ўзаро ишончи ҳамда таъсири ортади. Инсон капитали фаровонликка эришиши учун бирдан-бир тўғри йўл сифатида одамлар онгида қарор топади.

Буёқ муаллим ким?

Сифатли таълим жараёнида самарали амалга оширишнинг дастлабки босқичида, табиийки, педагог ёки тарбиячининг, устоз ва муаллимнинг таъсири беқиёс. Шу боис, ушбу машаққатли соҳа вакилларининг дастлаб ўзига, оиласига, давлат ва жамиятга садоқатли бўлиши талаб этилади. Шахсини тарбиялашдек ўта масъулиятли ва машаққатли касбнинг залварини моҳиятан ҳис этса, унинг меҳнати ҳеч қачон зое кетмайди. Аксинча, у маърифатли ва ҳушхуш ҳамда ахлоқли, педагогик тилда айтганда, компетентли инсонларнинг қамолга етишига хизмат қилган бўлади. Муаллим ва тарбиячининг ҳалол, ростўй, адолатли, фидоий, профессионал ҳамда камтарлиги жуда кўпчилик ёшларнинг ҳаётда муносиб ўрин топишига асос бўлади. Сабаби, ҳар бир инсоннинг қамолоти айнан таълим-тарбия жараёни билан моҳиятан боғлиқ. Чунки деярли барча ҳаётда ўз ўрнини топишида у ёки бу тарбиячиси, ўқитувчиси, мураббийи ва устозининг таъсири, албатта, эътироф этади. Қайсидир фаилат орттиргани ёки бирор иллатдан халос бўлганини самарали таълим-тарбия билан боғлайди.

Хитой файласуфи Конфуцийнинг “Ўқувчиларни ҳаётга тўғри йўналтирган муаллим яхшидир. Уларни руҳиятга олган муаллим эса буёқдир”, деган сўзлари худди бугун учун айтилганга ўхшайди. Бундай шарофатли вазифани ҳозир ҳамма ўқитувчи ҳам удралаётган, деб бўлмайди. Бугунги тезкор, глобал ҳамда зиддиятли даврда ўқитувчи ва тарбиячилар ниманидир унутяпти, эътиборга олмаётган ёки таълим-тарбия жараёнида қўлламаяпти. Аввало, таълим-тарбиянинг замонавий фундаментал илмий-назарий асоси тадиқ этилганини таъкидлаш жоиз. Қолаверса, миллий менталитетдан келиб чиқувчи таъсирчан усул ва воситалар яратилмаган. Бу усуллар эса, назаримизда, ҳалоллик, ахлоқ, тўрилик, адолат ва масъулиятга асосланиши зарур. Чунки нопоқлик, ахлоқсизлик, ёлғончилик, худбинлик ва боқимандалик каби иллатлар аллақачон муайян ижтимоий гуруҳ доирасидан чиқиб, жамиятнинг хатосига айланиб улгурганидан кўз юмиб бўлмайди. Мисол учун, бир гуруҳ ўқувчи қизлар бир-бирини шафқатсизлик билан дўппослагани акс этган видеоларга ижтимоий тармоқларни ларзага келтирганини айтиш мумкин. Эҳтимол, биз, педагоглар ва жамоатчилик вакиллари ёшлар онгида бундай салбий ҳолатларга қарши туришга қодир, таъсирчан механизмларни шакллантириб, қўллай олганимизда вазият бу даражага бориб етмасди. Яъни ўқувчи қизларнинг баъзилари эс-хушини йғиб, можарони тўхтатарди. Муроса йўлини топарди. Жиллакурса, уяларди. Афсуски, бундай бўлмади. Бу ҳолат ҳаммамизни хавотирга солиши керак.

Тўғри, миллий педагогикада таъсирчан ҳамда самарали, таълим-тарбияни такомиллаштиришга хизмат қиладиган усул ва воситалар мавжуд. Бирок биз — педагоглар, олимлар ва жамоатчилик вакиллари ўзига, давлатга ва жамиятга нафи тегадиган инсонларни тарбиялаш борасида бирика олмаймиз. Ҳар ким ўзининг ишини қилсин, таълим-тарбия билан соҳа вакиллари шуғуллансин, бунга вақтимиз йўқ, дея ўта залварли ҳамда истиқболли вазифани аросатда қолдиримиз. Бундай сансоларлик барчамизга жуда қимматга тушаётган эса-да, муаммо ҳал бўлмай, очик қолмоқда.

Шу ўринда таълим-тарбия соҳаси вакиллари “Менга нима, қўлимдан келгани шу, даромадга яраша буромад”, деб ўзини четта олаётгани ҳам бор гап. Лекин биз “таълим-тарбия баъзи соҳалар каби тез натижа бермас-да, албатта, самарасини кўрсатиши шубҳасиз”, деган мантиқдан келиб

чиқиб ишлашимиз зарурлигини бугун даврнинг ўзи такозо этмоқда. Яъни одамгарчилик билан боғлиқ покиза туйғулар болага фақат панд-насихат билан эмас, ҳаётий ибрат орқали ҳам сингдирилиши мумкин.

Умуман олганда, сифатли таълимдаги ҳалол меҳнат ҳеч қачон натижасиз қолмайди. Тўғри, айрим ҳолларда устоз, тарбиячи ва педагог расмий идоралар томонидан формал жиҳатдан мукофотланмас, лекин унинг камтарона ва ҳалол меҳнати, албатта, эътироф этилади. Ҳалол инсон, моҳир муаллим, янгиликлар билан ҳамнафас фидоий устоз сифатида эсланади. Аслида, устоз учун муносиб, олий мукофот ҳам шу эмасми?!

Ҳалоллик бозорда сотилмайди

Сифатли таълимнинг натижаси давлат бошқаруви соҳасига кўчишни назардан қочирмаслигимиз керак. Агар фарзандларимизга миллий ва умумбашарий қадриятлар руҳида сифатли таълим беролсак, том маънодаги замонавий кадрларни тайёрлаган бўламиз. Айнан кадрлар ҳаётда кўп ишни ҳал қилиши дунё тажрибасидан маълум. Шу нуқтаи назардан, сифатли таълимнинг иккинчи босқичи ўзининг қўлами боис, алоҳида аҳамиятга эга. Гўдақлигидан ҳалол, фидоий устоз ёки тарбиячи қўлида юксак ҳулқ, тўрилик, адолат ва тафаккурга ўргатилган, қалби бутун боладан давлат ёки жамиятга катта наф бўлиши шубҳасиз.

Давлат бошқаруви соҳаси вакиллари жамиятда муайян тартибни белгилаш ёки унинг ижросини таъминлаш ҳамда яратилган қоидаларга амал қилинишни назорат этишдек масъулиятли вазифа юкланади. Яхши ўқиб тарбияланган шахс, табиийки, бундай масъулиятни тўғри ҳис этиб, унга оғишмай амал қилади. Яъни давлат хизматчиси ўз билими, тафаккури, мунтазам саъй-ҳаракати туфайли ҳаётда кадр топғач, маънавият ва маърифатни, таълим соҳаси вакиллари қадрлайди. Тор манфаат, мансабпарастлик, коррупция ва манманлик каби ҳалокатга етакловчи ҳолатлардан ўзини тияди. Чунки у сифатли таълимнинг биринчи босқичида қайд этилганидек, ўзига — инсонга — давлатга — жамиятга садоқатли муаллимдан таълим олиб, тарбия кўрган-да.

Ҳаётда муносиб ўрнини топган, халқпарвар ва адолатли раҳбарларга “мактаб кўрган, яхши тарбия олган, фаросатли, меҳнатқаш”, деб нисбат берилиши бежиз эмас. Бизнингча, бунинг сабаби ёшлиқда олинган сифатли таълим туфайли шахсий манфаатнинг давлат ва жамият манфаати билан уйғун шакллантирилгани билан боғлиқ. Натижада давлат хизматидаги бундай инсонлар ўз ваколати доирасида таълим-тарбия, илм-фан, маънавият-маърифат, адабиёт ва санъатнинг ривожига муносиб ҳисса қўшади.

Миллий ривожланишнинг ягона воситаси

Сифатли таълимнинг натижаси инсон капитали билан мантиқан ва моҳиятан узвий боғлиқ. Гарчи унинг дастлабки босқичи таълим сифатини таъминлашдаги профессионалликка, кейинги босқичи эса давлатнинг ташкилий-ҳуқуқий жиҳатини таъминлашга асослана-да, самараси бевосита инсон капитали билан боғлиқ. Бунинг маъноси шуки, ота-оналар, кенг жамоатчилик вакиллари, жамиятнинг ҳар бир аъзоси ўсиб келаётган ёшлар ҳаётда муносиб ўрин топиши учун сифатли ҳамда замонавий таълим олиб, чуқур билим ва тафаккур, юксак ахлоқ ҳамда ҳалол меҳнат қилиши кераклигини билиши ва тан олиши муҳим.

Давр ўзгармоқда. Бугун бу тезкор ва шиддатли ҳаётда одамлар, давлатлар ҳамда жамиятлар ёхуд дунё ўзининг қатъий талабларини қўймоқда. Ушбу талаблар глобаллашув, иқтисодий-ижтимоий интеграциялашув ва техника тараққиёти билан бевосита боғлиқ. Инсониятнинг онгу тафаккури, эҳтиёж ва талаблари ҳам ушбу

БУГУННИНГ ГАПИ

Инсон капитали деганда, иқтисодий тараққиётнинг интенсификацияси ишлаб чиқариш омили, жамият ва оилани ривожлантириш, интеллектуал ва бошқарув фаолияти, яшаш ва иш жойидаги муносиб муҳит тушунилади. Чунки инсон капитали шахс эга бўлган билим, кўникма ва қобилиятлар йиғиндисигина эмас, балки тўпланган билим, малака ва қобилият захираси ҳисобланади. Бундай захира эса у ёки бошқа бир муҳитда инсон томонидан ижтимоий қайта ишлашга сарфланади ва меҳнат умумдорлиги ҳамда ишлаб чиқариш ўсишига замин яратади.

ИҚТИСОДИЙ ТАРАҚҚИЁТНИНГ ИНТЕНСИВ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ОМИЛИ

Аббор ЛАТИПОВ, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузурдаги Давлат хизматини ривожлантириш агентлиги Навоий вилояти филиали бош инспектори

Ўз навбатида, тўпланган билим, кўникма ва қобилият захирасининг мақсадга мувофиқ ишлатилиши фаолият самарадорлигига, ходимнинг иш ҳақи, даромади ўсишига олиб келади.

Таълим ва соғлиқни сақлаш йўналишига маблағ ажратиш инсон капиталига киритиладиган инвестицияларнинг муҳим қисмидир. Таълим қай даражада ривожланган бўлса, миллий иқтисодиётда шунга монанд касбий тайёргарликка эга бўлган давлат хизматчилари фаолият кўрсатади ва шунга мос иқтисодий ўсишга эришади. Оқидий қилиб айтганда, таълим соҳаси иқтисодий ўсишнинг интенсификацияси қаролати демак.

Инсон ресурсларини ривожлантириш, жумладан, давлат фуқаролик хизматчиларининг малакасини ўзгаришга ошириб бориш бугунги куннинг асосий талабларидан биридир.

Давлат хизматини ривожлантириш агентлигининг Навоий вилояти филиали томонидан 2022 йилда давлат хизматчиларининг малакасини ошдириш бўлими фаолият кўрсатади ва шунга мос иқтисодий ўсишга эришади. Оқидий қилиб айтганда, таълим соҳаси иқтисодий ўсишнинг интенсификацияси қаролати демак.

Давлат хизматини ривожлантириш агентлигининг Навоий вилояти филиали томонидан 2022 йилда давлат хизматчиларининг малакасини ошдириш бўлими фаолият кўрсатади ва шунга мос иқтисодий ўсишга эришади. Оқидий қилиб айтганда, таълим соҳаси иқтисодий ўсишнинг интенсификацияси қаролати демак.

Давлат хизматини ривожлантириш агентлигининг Навоий вилояти филиали томонидан 2022 йилда давлат хизматчиларининг малакасини ошдириш бўлими фаолият кўрсатади ва шунга мос иқтисодий ўсишга эришади. Оқидий қилиб айтганда, таълим соҳаси иқтисодий ўсишнинг интенсификацияси қаролати демак.

Давлат хизматини ривожлантириш агентлигининг Навоий вилояти филиали томонидан 2022 йилда давлат хизматчиларининг малакасини ошдириш бўлими фаолият кўрсатади ва шунга мос иқтисодий ўсишга эришади. Оқидий қилиб айтганда, таълим соҳаси иқтисодий ўсишнинг интенсификацияси қаролати демак.

Давлат хизматини ривожлантириш агентлигининг Навоий вилояти филиали томонидан 2022 йилда давлат хизматчиларининг малакасини ошдириш бўлими фаолият кўрсатади ва шунга мос иқтисодий ўсишга эришади. Оқидий қилиб айтганда, таълим соҳаси иқтисодий ўсишнинг интенсификацияси қаролати демак.

Давлат хизматини ривожлантириш агентлигининг Навоий вилояти филиали томонидан 2022 йилда давлат хизматчиларининг малакасини ошдириш бўлими фаолият кўрсатади ва шунга мос иқтисодий ўсишга эришади. Оқидий қилиб айтганда, таълим соҳаси иқтисодий ўсишнинг интенсификацияси қаролати демак.

Давлат хизматини ривожлантириш агентлигининг Навоий вилояти филиали томонидан 2022 йилда давлат хизматчиларининг малакасини ошдириш бўлими фаолият кўрсатади ва шунга мос иқтисодий ўсишга эришади. Оқидий қилиб айтганда, таълим соҳаси иқтисодий ўсишнинг интенсификацияси қаролати демак.

Давлат хизматини ривожлантириш агентлигининг Навоий вилояти филиали томонидан 2022 йилда давлат хизматчиларининг малакасини ошдириш бўлими фаолият кўрсатади ва шунга мос иқтисодий ўсишга эришади. Оқидий қилиб айтганда, таълим соҳаси иқтисодий ўсишнинг интенсификацияси қаролати демак.

Давлат хизматини ривожлантириш агентлигининг Навоий вилояти филиали томонидан 2022 йилда давлат хизматчиларининг малакасини ошдириш бўлими фаолият кўрсатади ва шунга мос иқтисодий ўсишга эришади. Оқидий қилиб айтганда, таълим соҳаси иқтисодий ўсишнинг интенсификацияси қаролати демак.

Давлат хизматини ривожлантириш агентлигининг Навоий вилояти филиали томонидан 2022 йилда давлат хизматчиларининг малакасини ошдириш бўлими фаолият кўрсатади ва шунга мос иқтисодий ўсишга эришади. Оқидий қилиб айтганда, таълим соҳаси иқтисодий ўсишнинг интенсификацияси қаролати демак.

Давлат хизматини ривожлантириш агентлигининг Навоий вилояти филиали томонидан 2022 йилда давлат хизматчиларининг малакасини ошдириш бўлими фаолият кўрсатади ва шунга мос иқтисодий ўсишга эришади. Оқидий қилиб айтганда, таълим соҳаси иқтисодий ўсишнинг интенсификацияси қаролати демак.

Давлат хизматини ривожлантириш агентлигининг Навоий вилояти филиали томонидан 2022 йилда давлат хизматчиларининг малакасини ошдириш бўлими фаолият кўрсатади ва шунга мос иқтисодий ўсишга эришади. Оқидий қилиб айтганда, таълим соҳаси иқтисодий ўсишнинг интенсификацияси қаролати демак.

Давлат хизматини ривожлантириш агентлигининг Навоий вилояти филиали томонидан 2022 йилда давлат хизматчиларининг малакасини ошдириш бўлими фаолият кўрсатади ва шунга мос иқтисодий ўсишга эришади. Оқидий қилиб айтганда, таълим соҳаси иқтисодий ўсишнинг интенсификацияси қаролати демак.

Давлат хизматини ривожлантириш агентлигининг Навоий вилояти филиали томонидан 2022 йилда давлат хизматчиларининг малакасини ошдириш бўлими фаолият кўрсатади ва шунга мос иқтисодий ўсишга эришади. Оқидий қилиб айтганда, таълим соҳаси иқтисодий ўсишнинг интенсификацияси қаролати демак.

Ҳар қандай инсон капиталининг мукамаллиги унинг энг муҳим таркибий қисми бўлган таълим сифатига бевосита боғлиқ, албатта. Замонавий олий таълимга алоҳида уруғ берилар экан, энди давлат фуқаролик хизматида дипломли шахслар эмас, балки билимли, малакали, энг муҳими, янги давр руҳига мос фазилатларга эга, рақобатбардош кадрларга талаб юқори бўлади.

Шунинг учун ҳам дунёнинг етакчи олий таълим муассасалари инсон капиталини ривожлантиришда рақобатбардош ва мослашувчан таълим тизимларига ўтмоқда.

Бутун дунё бўйлаб барча олий таълим муассасаларининг меҳнат жамоалари ўз таълим муассасаларининг нуфузи, глобал рейтингда юқори ўринни эгаллаши учун курашади.

Навоий вилоятдаги фаолият кўрсатаётган иккита давлат олий таълим муассасаси — Навоий давлат коччилик ва технологиялар университети ҳамда Навоий давлат педагогика институти, шунингдек, 2 та нодавлат — Навоий инновациялар университети ва Profi University таълим муассасалари худуд ёшларнинг 12-15 фоизини қамраб олган.

Вилоят саноатлашган худуд ҳисобланиб, “Навоий” эркин иқтисодий зонасига Жанубий Корея, Ҳиндистон, Хитой, Сингапур ва бошқа давлатлар инвестициялари жалб этилиши эвазига янги иш ўринлари ташкил этилаётган бўлса-да, малакали ва замон талабларига жавоб беришчи саноат, энергетика, инжиниринг, муҳандис технолог, IT дастурлашнинг устувор йўналишлари бўйича юқори малакали кадрлар етишмовчилиги сезилиб турибди.

Саломатлик ҳам муҳим масала

Таълим билан бир қаторда инсон саломатлигига эътибор ҳам муҳим ҳисобланади. Бу билан касалликлар ва ўлимнинг қисқаришига, инсон умрининг меҳнатга лаёқатли қисми, шу билан бирга, инсон капиталининг фаолият кўрсатиши вақти узайишига эришилади.

Инсон саломатлиги табиий капитал бўлиб, бир қисми мерос, бошқа қисми эса инсоннинг ўзи томонидан ва жамият харажатлари натижасида олинади. Ҳаёти давом этар экан, инсон капиталининг емирилиши кузатилади. Соғлиқни сақлаш билан боғлиқ инвестициялар эса бу жараёни секинлаштиради.

“Давлат фуқаролик хизмати тўғрисида”ги қонунда давлат фуқаролик хизматчилиги табиий капитал кўрсатиш ижтимоий ҳимоя чораси сифатида қафолатланган.

Шу мақсадда жорий йилнинг 7-10 февраль кунлари вилоят, туман ва шаҳар ҳокимликларининг 257 нафар ходими 20 га яқин тор йўналишдаги мутахассис иштирокчида бирлик тиббий кўрикдан ўтказилди.

178 нафар ходим (157 эркак, 21 аёл)да ўн хилга яқин касалликлар аниқланди. Жумладан, 43 нафар ходимда оқват ҳазм қилиш органлари касалликлари, 36 нафар ходимда юрак-қон томир, хусусан, артериал гипертензия, 22 нафар ходимда асаб тизими, 21 нафар ходимда эндокрин ҳамда 15 нафар ходимнинг қон яратиш тизимида хасталик аломатлари маълум бўлди.

Аниқланган касалликлар хавф гуруҳи бўйича 4 та, яъни таянч, паст, ўрта ва юқори гуруҳга ажратилиб, барча ходимларга тиббий кўрик натижалари бўйича ҳулосалар ва зарур тавсиялар берилди.

Ўтказилган тиббий таҳлиллар, юзма-юз мулоқотлар ва қилинган ҳулосалар давлат хизматчилари фаолиятида соғлом турмуш тарзини қўллайди ҳаётга айлантириш ҳамда улар саломатлигини доимий назорат қилиб бориш зарурлигини кўрсатади.

Тиббий кўрик натижалари бўйича касалликлар аниқланган ходимларни даволаш, саломатлигини тиклаш ва мустаҳкамлаш, уларни жисмоний тарбия ва спортга кенг жалб қилиш, жисмоний фаоллигини ошириш, шунингдек, “шахсий намуна” тамойили асосида ходимларнинг антропометрик кўрсаткичларини яхшилашга қаратилган чора-тадбирлар белгилаб олинди.

Ушбу ишларни амалга оширишдан асосий мақсад мамлакатимизда инсон капиталини ривожлантиришдир.

Хулоса қилиб айтганда, хомашё ва уни қайта ишлаш билан узоққа бориб бўлмайди. Қолаверса, ишлаб чиқаришда кўшимча қиймат олиш учун ҳам инновациялар керак. Шу боис, илм-фан тараққиётимизнинг муҳим йўналиши, таянчи бўлиб қолаверади.

Мамлакатимиз инновацион ривожланиши учун эса ҳар томонлама рақобатбардош, билимли ва малакали кадрлар, сифатли таълим беришчи олий ўқув юртилари ҳамда етакчи олимлар керак.

Юртимизда 2023 йилга “Инсонга эътибор ва сифатли таълим йили”, деб ном берилгани бежиз эмас. Аслида, бундан кўзланган мақсад инсон капиталини ривожлантириш, таълим-тарбияни Янги Ўзбекистоннинг тамал тошига айлантиришдир.

Камбағаллик шунчаки маблағ йўқлигини аниқлатмайди

Даромади аҳоли жон бошига тақсимланганда энг юқори даражага эга дунё давлатлари орасида табиий захиралари ниҳоятда кам мамлакатлар талайгина. Бундай мамлакатлар сафига Жанубий Корея, Япония, Швейцария, Дания ва бошқа давлатлари киритиш мумкин.

Айни дамда табиий захираларга ўта бой бир қатор мамлакатлар ҳам борки, уларнинг даромади аҳоли жон бошига тақсимланганда бирмунча паст. Бундан қуринадики, мамлакат тараққиёти кўп жиҳатдан меҳнат қилишнинг салоҳиятига, яратувчанлик қучига боғлиқ.

Ҳар бир жамият аъзосининг меҳнат ҳиссаси эвазига мамлакатни юксалтириш мумкинлигини Жанубий Корея, Сингапур, Германия ва Япония тажрибасида кўришимиз мумкин.

Жаҳоннинг етакчи олимлари томонидан ўтказилган тадиқотлар ҳар бир кўшимча таълим йили инсон умумий даромадини ўртанча 10 фоизга оши-

